Journal Armenien
MANZOUMÉ I EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճամբան
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیازی : (اوحانس فرید)
ادره‌خانه‌سی؛ باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

"ՄԱՄՈՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆԱՑ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՄԷՋ„
(ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԴ. 12)

10 ՓԱՐԱ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ 10 ՓԱՐԱ

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ

Ամեն տեղ հայը օրոնում է ապաստան
Բացի այն երկրից, որ կոչւում է
Հայաստան։

Գնում է հայը՝ կնճիռը ճակատին, յույզը սրտում։
—Ու՞ր, հա՛յ, շինական։
—Ղարիբութիւն։

Գնաց։ Իսկ այնտեղ, Խնուսի կիսաւեր գիւղերում, պառաւ մայրը՝ մէջքը կորացած, հալումաշ կինը՝ ծծկերը գրկին, և չորս մանուկները՝ բոպիկ և ցնցոտիապատ, նրան էին սպասում։ Նրան էին սպասում, երբ սպարտաւէրն է դուռը բաղխում կամ երբ հարկահանը՝ որոտալի ձայնով՝ չանթ ու կրակ է թափում։ Երեխաների կանչը՝ «հաց» և դատարկուած գոմից նուաղած եզան բառաչիւնը՝ «խոտ» — դադար չունի։ Տաշտում՝ հաց, գոմում՝ խոտ չկայ, — Նրան էին սպասում. Գիւղը անձրեւ եկաւ, հողը փափկեց, արտը վարող չկայ. Նրան էին սպասում։ Տանեցու աչքը ջուր կտրեց։ Պառաւ մայրը թոռների բողալից կոտրեց՝ ձէթը ժամ տարաւ, լոյս վառեց — բայց էլի խաբար չկայ։ Ու ժամից դառնալիս՝ իր ցաւը նա այսպէս երգեց՝

Ցուն կայ՝ պահող չկայ,
Արտ կայ՝ վարող չկայ...

×

Գնում է հայը՝ վէրքը ճակատին, երկիւղը սրտում։
—Ու՞ր, հա՛յ, երիտասարդ։
—Օտար աշխարհ։

Եւ Եգիպտոսն ու Կիպրոս, Կովկասն ու Բալկան հերիք չեղան հալածական պանդուխտին։ Մովեր անցաւ, մինչեւ Ամերիկա հասաւ։ Օտար աշխարհում նրա լեզուն բացուեց. ցոյց տուեց իր մարմնի վէրքերը, սրտի խոցերը։ Անպաճոյճ, բայց յուզիչ լեզուով պատմեց ծերուկ հօր սպանութիւնը՝ կամեւածահար մօր առաջ, մատաղ քրոջ փախցնելը. նկարագրեց հարենանի թալանը, ամբողջ գիւղի աւերումը և իր յուսահատ փախուստը։ Մարդիկ յուզուեցին, կսկծացին։ Փախստականին տապաստան տուին, քաջալերեցին։ Բայց նա ոչ առաջինն էր և ոչ վերջինը։ Օր չանցաւ, որ պանդուխտ չգար։ Ամիս չանցաւ, որ նոր քարվան չերեւար։ Հիները նորերին գրաւեցին։ Օտար աշխարհի ճամբան՝ ջրի ճամբայ չինեցին։ Գիւղ չմնաց առանց փախստականի, օջաղ չմնաց առանց ղարիբականի։ Եւ ծերունի պապը՝ մարած օջաղի մօտ նստած, արտասուքը սրբեց ու հանգած օջախին այս դանդաղը ուղղեց՝

Ման ունենք՝ մանկալ չունենք,
Բնտանիք ունենք՝ չանթ չունենք...

×

Գնում է հայը՝ բողոքը ճակատին, վրէժը սրտում։
—Ու՞ր, հա՛յ, հայրենասէր։
—Ազատ երկիր։
—Ինչո՞ւ համար։
—Գործելու համար։

«Այնտեղ, ազատների երկրում, ուր չեն կտրում այն կոկորդը՝ որ բողոք է հնչեցնում. և այն ձեռքը՝ որ ստրուկի շղթան է փշրում, այնտեղ մենք բարձրաձայն քարոզով վառ կը պահենք համազգային վրէժի սրբազան կրակը՝ բերեւ վերջին աւանդ անմեղ զոհերի. այնտեղ՝ ինչպէս մարմնացած բողոք՝ կը պատկերացնենք դիւածածկ հայրենիքի սարսափները — սարսափներ որոնց հարիւրերորդ մասը անգամ չգիտէ քաղաքակիրթ աշխարհը. ազատ ու անկախ այնտեղ մենք կ'ուսումնասիրենք հայրենիքի փրկութեան ճանապարհները, կը կրթենք և կը պատրաստենք տարագիր մատաղ հայ սերունդը օտար ազդեցութիւնից. այնտեղ, զգացուն մարդկանց առաջ, որոնք լսել, զգալ, ցաւակցել գիտեն, մենք բաց կ'անենք նահատակ ժողովրդի սիրտը, չանթ ու անէծք կը թափենք, մինչեւ որ արար-աշխարհ տակնուվրայ կը լինի, մինչեւ որ մի ո և է տեղից մեզ օգնութիւն կը հասնի»։

Ու գնաց։ Նա մենակ չէր։ Նրան հետեւեցին ընկերներ, ծանօթ ու անծանօթ գործիչների ամբողջ խմբեր, տարբեր ծրագրերով, տարբեր ճանապարհներով։ — Սկսուեցին լրագիրներ, հանդէսներ, հիմնուեցին դպրոցներ՝ ընկերութիւններ. տեղի ունեցան ժողովներ, միտինգներ, վերջապէս աղերսանքներ, դիմումներ։ Եւրոպա, Ամերիկա, նոյնիսկ սարկութեան երեւեալ հայրենիքը, փառաւորների երկիրը՝ լեցուեց ազգի ցաւը լացող գործիչներով ու բողոքողներով։ Միայն երկիրն էր, որ մնաց առանց բողոքի, առանց գործողների։ Եւ այն ժամանակ, երբ օտար աշխարհում՝ ազգասիրական հողի վրայ բուսած աղմուկն ու իրարանցում մը սաստկանում էր՝ վերածելով հայրենիքի ու գործի ընդհանուր շահերը խմբական ու նոյնիսկ անհատական մանր հաշիւների, նոյն այդ ժամանակ՝ երկրի մէջ լռում էին բողոքի շուրթ կենդանարար ձայները, հանգչում ապստամբութեան խարոյկները՝ վառուած անթիւ զոհերի ազատասէր շունչով։ Երկրի խորքում՝ հալող չմնաց, ժողովրդի առաջ՝ բողոքող։ Եւ Մուշի դաշտի կիսաւեր գիւղերում, յուսաբեկ, մոռացուած, անընկեր մնացած մարտիկը՝ գիւղի աչուղին կանչեց և խնդրեց այսպէս երգել իր վիշտը՝

Ճրագ կայ՝ վառող չկայ
Ժողովուրդ կայ՝ տէր-տող չկայ...

×

Խե՛ղճ ժողովուրդ...

Ամէնքը գնացին։ Մէկը բերեւ բողոք՝ քանդուած օջախի, միւսը՝ հարցուաշեղնուած ալեւտասունքի, երրորդը՝ հալածուածին գաղափարի։ Գնացին որ աղերսեն, վկայեն անսիրտ, կուրացած աշխարհին քո վիշտը, տառապանքը, քո յուսահատ վիճակը։ Իսկ դու՝ որբական մենակութեան մէջ՝ սպասում ես խաբրեկների, օգնութեան, ազատութեան...

Գնացին և էլի գնում են...

Ցիսուն հազար գաղթականներ Կովկասում, որոնք հինգ տարուց ի վեր անկիւն անգամ չունին իրենց յոգնած գլուխը վայր դնելու համար. անթիւ, անհամար հալածականներ Եգիպտոս, Կիպրոս, Ամերիկա, Եւրոպա՝ ցնցոտիապատ, թափառական, անտուն, անտէր՝ բերեւ անխօս կենդանագիր հայրենիքի թշուառութեան. ցիրուցան որբեր Հայ աշխարհի բոլոր ծայրերից և այդ բոլորի հետ միասին՝ ամբողջ Հայաստանի մտածող, յեղափոխող տարրը՝ ուսուցիչ, քարոզիչ, գրող, կրթող, յեղափոխական, վարդապետ, ինտելիգենտ—բոլորն էլ թափառական, [illegible] ձեռքը մեկնած . . . .

×

Կա՛յ, հայ մարդ, կա՛յ։

Դա չէ այն ճանապարհը, որ տանում է դէպի փրկութիւն։ Ազատագրական արիւնը չէ, — նոյնիսկ այնքան սոսկալի է, ինչքան «հայկական կոտորածները», — որ սպանում է մի ազգ, այլ թափառական կեանքը, մասսայական պայուսակը, անվերջ տարագրութիւնը։ Մի՛ մոռացիր, որ քան տարուց աւելի է ինչ օսմանեան բռնապետութիւնը և՛ հրդեհածգութեամբ, ինչպէս Վանում, և սովով, ինչպէս Վասպուրականում, և՛ կոտորածով, ինչպէս ամբողջ Հայաստանում, մի նպատակ միայն ունի, —վերացընել, նուազեցնել հայերին, դարձնել Հայաստանը անհայաբնակ, որպէս զի այդպիսով վերջապէս մի ծանր գերեզմանաքար դնուի այն մեծ, ողբերգ հարցի վրայ, որ 22 տարուց ի վեր յղացողում է ամբողջ Եւրոպան «Հայոց հարց» անունով և որը վեց հարիւր տարուց սարսուռ ժողովրդի սրտում ծընել է և՛ յոյս, և՛ հերոսութեան ձգտում, և՛ մարդկային մեծ իդէալներ...

Այո՛, իդէալներ, որոնց իրագործման համար հայութիւնը միայն մի վայր ունի —Հայաստան։ Մայր—Հայրենիքից դուրս՝ Հայ ժողովուրդը ազգ չէ, այլ փշրանք, թափթփուկ, անպէտք և անկարեւոր։ Երկիրն է նրա պատմական դերի բեմը, նրա կուլտուրական բաղձանքների հնոցը։ Թափառական, շրջիկ կեանքը, տարագրութիւնը սպանեց հրէական տաղանդաւոր ազգը. Նա մեզ էլ կը սպանի՝ հասցընելով ազգը հայկական ջնջուածութեան...

. . . .

Եթէ քառասուն տարի առաջ կային «որդիք», որոնք խուլ էին և անընդունակ ըմբռնելու այդ կոչը, այժմ, 20 տարուայ անսովոր դէպքերից և անլուր զոհերից յետոյ՝ չպիտի լինեն այդպիսիները։

. . . .

Եւ այնտեղ. անխորտակ, յուսահատ, տանջուող ժողովրդի մէջ թող նորից բուն դնեն այն բոլոր ուժերը, որոնք այժմ յաճախ ապարդիւն կերպով՝ սպառւում են օտար երկիրներում, հայրենիքից շատ հեռու, օտար աշխարհներում։

Դէպի՛ երկիր—ահա այսօրուայ մեր նշանաբանը։

Եւ թող սրանից յետոյ մեր պրոպագանդի ամբողջ գծի վրայ, պանդուխտների շրջանում թէ գաղթականների մէջ, Պոլսի խաներում թէ կովկասեան թէյարաններում, ամերիկեան հայոց ժողովարաններում թէ Բալկանի ձորերում, Ատրպատականից մինչեւ Նեղոս ու Նեղոսից մինչեւ Դանուբ՝ ամէն տեղ և ամէն ժամանակ բարձրաձայն հնչի հայութեան ականջին նոյն յամառ հրաւէրը, նոյն ազդու կոչը՝

Դէպի՛ երկիր, դէպի՛ երկիր։

1900 No. 5 «Դրօշակ»

* *

Եթէ ասկէ ութը տարի առաջ «մեր նշանաբանը պիտի ըլլար» Դէպի՛ Երկիր, այսօր այդ նշանաբանը պիտի դառնայ մեր առաջնորդող դրօշակը։

Դէպի՛ Երկիր, ուրեմն, ո՛վ տանջուած մեր ղարիբ եղբայրները, դէպի՛ սիրելի օճախը, դէպի՛ մեմլէքէթ։

. . . ձեզ արտասահմանի խոր ու թշնամի օտարութենէն. թո՛ղ ձեր երկսին հայրերն, քաղող մայրերուն, ձեր հարսներուն, ձեր զաւակներուն և ձեր հողին Սէրը հաւաքէ ձեզ ամէն կողմէն, աշխարհի բոլոր անկիւններէն, ու տանի դէպի Հայաստանի սիրտը, ուր ծնած էք, ուր մեծցած էք և ուր աշխատանք ունիք կատարելու այս պահուս։

Ձեր մայրը, ձեր նամուսը, ձեր ապագան կը կանչեն ձեզ դէպի Հայրենի՛ք, դէպի Երկիր։

Ամօթ անոր որ հոգին կը գոցէ կարօտի ու Հայրենիքի այս ձայնին առջեւ, ամօթ անոր որ չի դառնար իր տեղը, իր քաղաքն ու գեղը՝ տէրը դառնալու իր կորսուած իրաւունքին, շինարար գործ կատարելու, աշխատելու, քրտնելու, խօսելու, դաստիարակելու և իր պարտականութիւններն արդիւնաւորելու։

Դէպի՛ Երկիր, հարիւրներով ու հազարներով կարաւաններով։

Ինչպէս որ դատարկուեցաւ՝ այնպէս ալ թող շէննայ ու լեցուի խռզան երկիրը։ Դէպի՛ Երկիր, բոլոր կարօտով, բոլոր հաւատքով և բոլոր ոգեւորութեամբ։

«ՌԱԶՄԻԿ»

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՁԱՅՆԸ

Հողին տակէն Թանձր ու խոնաւ
Ուր, տամնեկն'ու տարի կայ,
Մեր ողջոյնը յաւէտ բընաւ
Նահատակներն այն վրկայ,

Մարտիրոսնե՛րն այն անանուն
Որոնք հոս հոն, գիր ու ցան,
Ազատութեան տենչովն անհուն
Վառեցան ու զոհուեցան.

Հողին տակէն ուր՝ խառն ի խուռն,
Ցուրտ մարմիններն իրենց թաց
Նեխուեցան եւ աղօթք մ'ալ բուռն
Տէրտէրն հազիւ մռմռաց...

Մինչ Հայն ու Թուրքն, յորդ արցունքով,
Ցուզմունքով զերծ ու խորին,
Անմեղներու տապանին քով
Սերտիւ իրար կը փարին.

Թանձր ու խոնաւ հողին տակէն,
Որուն վրայ, հոս, այսօր
Բա՛ց սուրեր կը փայլատակին
Դրօշներու քով բոսոր,

Հողին տակէն, անժխտական
Անեղեռնգծ խորքերէն,
Անուշ, աղու ձայներ կու գան
Որք արդարութի՛ւն կը բուրեն...

Ականջ դրէ՛ք այդ ձայներուն.
Շեշտն անոնց մեղմ ու տրխուր,
Կուգայ հրճւել մեր սիրտերուն
Զղջմութեան մը պէս մաքուր,

—«Մեր Արեւը խաւարեցին
Ձեռքեր դաժան ու վայրագ...
Ազատութեան անմա՛հ բոցին
Մեր կեանքն եղաւ պատարագ։

«Թուր, դաշոյն, բիր ու գաւազան
Ուղղուեցան մեր ճակտին,
Վա՜ս գանիններ, անգութ, վագրան,
Մորթեցին հայրն ու որդին,

«Մինչեւ մանուկն անմեղուէն
Օրրանին մէջ կը դողար,
Հեռացուցին մայրն իր քովէն,
Խողխողեցին իբր ոչխար,

«Եւ մանկին ալ. ցասրա՛լ [illegible],
Էակ անբիծ ու տղար,
Բարբարոսնե՛ր [illegible]
Ահին, զարկին քարէ քար...

«Մարտնչեցանք իրեւ կորիւն,
Թնդաց աշխարհ մեր կոծով...
Հեղեղի պէս հոսեց արիւն,
Կարմրեցան հողն ու ծով,

«Ու մեռանք մենք անմռնչմար...
Եւ մեր հոգին ազգանուէր՝
Կը բողոքէր, կը գըղըրդար
Աստուծոյ լուռ գահին ի վեր...

«Ու կ'ըսէինք. — Աստուած անգամ
Ոչ արդար է, ո՛չ բարի,
Բռնութեան տակ բիրտ, անզգամ,
Հայուն սիրտը դեռ կ'այրի...

—«Ո՛հ, կը հեծե՛ն [illegible]
Ցոյն եւ [illegible] մեր անգին
ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆՆ էր մեռեալ
Մեր [illegible]

«Ա՛լ [illegible] Հայուն համար
Կորուստի վիհն [illegible]
Մեր կարմրանն է լուսակամար,
Մենք՝ [illegible]

«Մի՛, մի լաք ալ դուք մեր վրան,
Նշխարները մեր վերջին
Ծնունդէն կը [illegible]
Վարդերու մէջ կը [illegible]

«Այսուհետեւ, Ազատ Երկիր
Թուրքիոյ մէջ, Հայն եւ Թուրք,
Պէտ՝ [illegible] համակիր
Եղբօր համբոյր, սիրոյ տուրք։

Զարդ, կողոպուտ, հալածանք,
Ա՛լ վերջացան օրերն այն ժանտ.
Ու մենք ուրախ, կը ննջենք։

«Մի՛, մի՛ լաք ալ դուք մեր վրան,
Առէք ազատ շունչ մը լա՛յն
Ու գուրգուրացէ՛ք միաբերան.
—Ալ եղբայր են Թուրքն ու Հայն»

ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԿԻՆԵՐՈՒ ՁԱՅՆԸ

ՈՂՋՈՅՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ
ՈՂՋՈՅՆ ԻՐ ՌԱՀՎԻՐԱՆԵՐՈՒՆ

Ինչ արշալոյս է որ ծագեցաւ մեր հորիզոնին վրայ. ինչ էինք երէկ և ինչ եղանք այսօր. երէկ ստրուկ, այսօր ազատ քաղաքացի. երէկ սգաւոր, այսօր երջանիկ. երէկ գլխահակ, այսօր վեր կը նայինք. երէկ մեր քայլերը կը հեռացնէինք անձինդ ազատախօսի մը մօտէն, այսօր իրեն կը վազենք։ Ա՛ւ երէկ գուցէ անմտօրէն կ'անիծէինք ազատութեան ռահվիրաները՝ Հայ ըլլային թէ Թուրք, այսօր մեր բազուկները իրենց կ'երկարենք, կ'օրհնենք զիրենք, իրենց ձայնը կ'ուզենք լսել, իրենց դէմքը կ'ուզենք տեսնել, գինովնալ, գինովնալ ազատութեան ոգիէն. մեր բաժակները կ'երկարենք, մեր պարպուած բաժակները որպէս զի լեցնեն Արդարութեան նեկտարէն ու չենք յագենար խմելէ. դարերու ծարաւը քանի մը օրուան մէջ կրնա՞յ անցնիլ։ Մեր շրթունքները չորցած են բանակալութեան քանդիչ փոթորիկէն. տեղա՛ Ազատութեան անձրեւ, ոռոգէ՛ մեզ երջանկութեան գետ, և դո՛ն Սուրբ Արդարութիւն ա՛լ քու արեւդ մի խափաներ. մեր աչքերը կուրցան բարբարոսութեան խաւարէն, բա՛ց դանոնք ու ալ մի գոցեր։

Մեծ անձնման երազի մը իրականութեան դիմաց կը գտնուինք ու մեր թեւերը կ'երկարենք իրեն։ Յուլիս 11ի Սահմանադրութիւնը՝ զոր այնքան խանդավառութեամբ կ'ընդունի Օսմանցին՝ նոր Թուրքիա մը կը ստեղծէ. ալ վերցուած է իր բաղդը՝ որ խաղալիկ եղած էր չարաչար հին ռէժիմի մը ձեռքը, քաղաքակիրթ Լէնկ-Թիմուրի մը՝ որ ինքզինքին քրիստոնեաներու պաշտպանի վսեմ դերը կուտար, և որ Թուրքիան սեւ հողերու վերածուած կ'ուզէր տեսնել. այլեւ Եկլը-Բումի ժապաւէններ ազատ Օսմանցիներու սիրտէն հողին չպիտի կապեն, կոչկանդեն։ Պիզմարքեան հակամարդկային քաղաքականութեան դիմակը՝ զոր Եւրոպայի ապատական երկիրները վար առած էին, շնորհիւ մամուլի ազատութեան՝ հոս ալ վար պիտի առնուի. ա՛լ ժամանակ է որ բարեկամ ու թշնամի ճանչցուին, հունձքի ատենն է, զատելու է անարգ որոմը ազնիւ ցորենէն։ Մարաթոնի ճակատամարտը հին քաղաքակիրթ Յունաստանի բաղդը փայլունօրէն վճռած էր. Վաթսուն տարիէ Եւրոպա մը ստեղծեց և Յուլիս 11ի երջանկաբեր օրը նոր ազատ Թուրքիա մը կը ծնի։

Բայց այս նոր Թուրքիան անթիւ, անհամար պէտքեր ունի՝ զորս մամուլի ներկայացուցիչներէն ուղղամիտները պիտի մատնանշեն և ազնիւ գործիչներ պիտի կարգադրեն սահմանադրական օրէնքով։

Վերջին մէկ քանի տասնեակ տարիներու մէջ մեր թրքահայ գրագէտներու մեծագոյն մասը մեռաւ [illegible] Վենետիկ կ'ապրէր, այսօր կը վերադառնան և շիտակ Աթէնասի տաճարը կ'երթան։ Ալ կը բաւէ՛ որքան արիւն, [illegible] Թուլեան, վասթարայան Աստղիկի գարշապարներուն փարած, վերածնելու է անոր դիւցային ժպիտը մը իրեն դիմողները յափշտակեցնելու, վառասարաններու կը վերածէ. գիտցէ՛ք իմաստութեան դիցուհին Աթէնասի, ան իր բարի, անձնուէր, [illegible] ժպիտով իր ձեռքը կ'երկարէ [illegible] վրայ [illegible] համար. մի վախնա՛ք, ան չի նենգեր։ Աթէնասը Գրիգոր Արծրունիներ ու Րաֆֆիներ պիտի տայ, Լէօներ և Աճառեաններ կ'ուզենք, գաղափարի թաւալ մեր գիւղեր կը պահանջե՛նք, [illegible] Պրոյսներ, Բիւզանդներու, Ֆէնաքններու պէտք է՝ մեր ակոսներուն՝ որոնք՝ յոգնած են, կեղծիքին արձանագրութիւններէն։ Ցաղթէ՛ ազնիւ բանականութիւն, տիրապետէ՛ անձնուէր սիրտ ու մի՛ թողուր որ ցած, անմիտ կիրքեր մարդկային միտքը ու հոգին շղթայեն, ինչ կ'արժէ ազատ երկիր մը առանց մեծ հոգիներու, խիզախ միտքերու։ Իմաստուն ազատութեան պէտք ունինք և ազատ իմաստութեան. չհոգածուած միտքը հրաշքներ կը գործէ. թող անարգ վամպիրներ չի հրապուրէ մեզ, մեր աչքերով կը տեսնենք դրամի քուրմերուն տապալումը. մտքի խիզախ, անձնուէր քուրմերը են որ յաւիտեան կը յաղթանակեն։ Պատմութիւնը լեցուն է առաջիններուն անկումներով և վերջիններուն բարձրացումով. ու ցաւալի չէ որ նոյն իսկ այդ պատմութիւնը ուսումնասիրող [illegible] մտքեր [illegible], անվերապահօրէն իյնան։

* *

Պէտք եղածին չափ, պիտի գիտնանք ձեր յարգը Ազատութեան ռահվիրաներ. ձեզմով է որ կ'ապրինք ազատ. ձեզմով է որ նոր կեանք կը վայելենք. ձեզմով է որ մենք բազմաչարչար երկրի մը զաւակները երջանկութեամբ արբշիռ կը ցնծանք։ Դուք ձեր շղթաներով, ձեր արիւնով, ձեր կեանքով գնեցիք մարդ էակին էն թանկագին վայելքը, մտքի Ազատութիւն, Արդարութիւն և Հաւասարութիւն։ Դուք որ դեռ կ'ապրիք լսեցէ՛ք մեր երախտապարտ ձայնը. ներողամիտ եղէք ակարամտութիւններու։ Իսկ դո՛ւք, ազնիւ հոգիներ, որ յաւիտենական քունն կը ննջէք խաղաղացէ՛ք, ձեր ամենաքաղցր նպատակին հասաք. օրհնեցէք մեզ ձեր գերեզմաններու խորէն՝ որոնք ա՛լ մեր ուխտատեղիները պիտի ըլլան. պիտի գանք դամբանէք պսակներ, վարդեր սփռել ձեր հողակոյտերուն վրայ ու անոնց չորցած հողը թրջել Ազատութեան փայփայող շողերէն պրկամակուած մեր արցունքներու կայլակներով։ Ծունկի եկած կը պաղատինք որ ներէք մեր մեղքերուն, դժ'ւար [illegible] փշալից ուղին որ մեզ Աւետեաց երկիրը առաջնորդեց. շնորհակալ ենք, խանդրօրէն շնորհակալ ու գինեկցօրէն երախտապարտ։

Շնորհի մեր աչքերուն որ ազատութեան գեղածիծաղ արշալոյսը տեսաւ. [illegible] մեր ականջներուն որ ազատութեան ձայնը լսեց. շնորհի մեր շըրթունքներուն, մեր հագագներուն որոնք պիտի գոռացնեն Ազատութեան երգեր. շնորհի մեր բազուկներուն որոնք Ազատութեան արձանը պիտի գրկեն. շնորհի մեր ոտքերուն որոնք Ազատութեան արահետներէն պիտի քալեն, շնորհի մեր մտքին որ ազատօրէն պիտի ըմբռնէ Ազատութեան բարիքները. ու այս ամէնը ձեզի՛ ձեզի կը պարտինք Ազատութեան բազմատանջ հերոսներ. ընդունեցէք մեր երախտապարտ հոգւոյն ուրախը, ալ ամէն ազատ քաղաքացիի պարտականութիւնն է զայն տակաւին հասուցանել. կեցցէ՛ Ազատութիւն։

ՑՈՒԼԻԱՆԷ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՄԻԹՀԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ԱՐՁԱՆԻՆ ՄՕՏ
ՕՏԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԸ

Օսմ. Սահմանադրութեան հիմնադիր և անվեհեր ախոյեան անմահն Միտհաթ փաշայի յիշատակը [illegible] վրայ։ Այս հրապարակին ընտրութեան համար ոմանք կ'առաջարկեն Էմին Էօնիւի հրապարակը որոշել, այլ նորակառոյց Պօսթահանէին դիմացի շինուածքները բառնալ և հրապարակ վերածել։ Իսկ մենք կ'առաջարկենք որ Սուլթան Պայազիտի մեծ հրապարակը հոչակուի Ազատութեան հրապարակ, և հոն կանգնուի այդ մեծ հայրենասէրին արձանը, և անոր քովն ալ մեծանուն Օտեանի անդրին, զի մին միւսով կ'ամբողջանայ։ Օտեան է Միտհաթ փաշայի առաջին խորհրդատուն, և ասոր համար է որ այդ մեծ Հայը օտարութեան մէջ հալեցաւ մաշեցաւ իր հայրենիքին ու ազգին սիրով, երբ այդ հոյակապ փաշան, Միտհաթ, աքսորուեցաւ ի Թայիֆ։

Կը յիշենք թէ երբ Մեծն Միտհաթ փաշայի գոյքերը աճուրդով ծախուեցան Իզմիրի մէջ, արժանաւոր Հայ մը, վաճառական Մերկեր էֆ. Մերկերեան փութացեալ բերել յիշատակ գնել այդ մեծանուն փաշային գործածած ոսկեճամուկ ապաղէնը (եղեր քագըմը) և աճուրդին մասնակցելով բարձրագոյն և տէր եղաւ։ Որչափ գիտենք տակաւին քանի մը տարի առաջ գուրգուրանօք կը պահեր այդ ապաղէնը, ուստի կ'առաջարկենք գնել զայն և ի տես դնել այդ Միւզէոնին մէջ, որ անշուշտ պիտի կազմակերպուի մեծ հայրենասէրին վերաբերեալ գոյքերով։ Միեւնոյն ատեն կոչում կ'ընենք բոլոր Օսմանցի հայրենասէրներուն, որպէս զի ջանան ձեռք անցնել մեծանուն հայրենասէրին կաղամարի կազմածն ու գրիչն ալ, ինչպէս նաեւ Միտհաթ փաշայի խորհրդական մեծանուն Օտեանի գործածած կաղամարն ու գրիչը, որոնք զիրար պիտի ամբողջացնեն։

ԲԻՒԶԱՆԴ Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆ

ՄԵՐ ԳԱՒԱՌԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ԹԵՐԹԵՐԸ ԿԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵՆՔ

Նկատելով որ հակառակ մեր թողտուութիւններուն, գաւառի մեր ստուար մը բաժանորդները իրենց դրամը օրը օրին չեն վճարեր և գործակալներ օրը օրին չեն մաքրեր իրենց հաշիւը, Օգոստոս 15էն պիտի դադրեցնենք թերթերը այն բաժանորդներուն և գործակալներուն, որոնք մեզի պարտք ունին։ Անոնք որ կ'ուզեն թերթ ստանալ, պարտաւոր են ԿԱՆԽԻԿ վճարել ասկից ետք, ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷ՛Ս ԿԱՆԽԻԿ։ Իսկ գալով մեր պահանջներուն մօտ օրէն շրջուն պաշտօնեայ մը պիտի ղրկենք բոլոր գաւառները և օրէնքի ուժով պիտի գանձենք մեր այն պահանջները զորս մեր յաճախորդները չպիտի յօժարին խաղաղ վճարել, իբր պարտաճանաչ մարդիկ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐ — Բարեկարգական կուսակցութիւնը Ալի Եուսուֆի առաջնորդութեամբ Խտիվէն սահմանադրութիւն կը պահանջէ Եգիպտոսի համար։ Երիտասարդ Թուրքերու օրինակին համեմատ Գահիրէի մէջ ազգային կուսակցութեան մէկ ճիւղը Երիտասարդ Եգիպտական կուսակցութիւն մը հիմնած է։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ԻՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ. — Բըի Բառիզիէն կը հրատարակէ ա՛յն տեսակցութիւնը, զոր Սուլթան Ապտիւլ Համիտ ունեցեր է Օսմ. Պանքայի Տնօրէն Մ. Տէֆէսի հետ.—

Սուլթանը խօսեցաւ քսան վայրկեան, ա՛յնպիսի կորովով և ա՛յնպիսի համոզումով որ անկարելի է չըսել թէ անկեղծ չէր։ Ըսաւ թէ որոշած է Սահմանադրութիւնը անթերի հաւատարմութեամբ վերակենդանացնել, կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի ըլլայ Խորհրդարանին, և հարկ եղած որոշումները Խորհրդարանը պիտի տայ։

«Եւ ինչո՞ւ այսպէս չըլլայ, ըսաւ Սուլթանը, քանի որ Սահմանադրութիւնը իմ գործս է։ Այն պատճառաւ, առաջին Խորհրդարանը լուծեցի, որովհետեւ բացարձակապէս անկարողութիւն ցոյց տուաւ անիկա, բայց հիմակ իրերը փոխուած են, և իմ ժողովուրդս արժանի է Սահմանադրութեան։ Թուրք ժողովուրդը դաստիարակութիւն մը ստացած է դրացի ժողովուրդներէն, իր հանրային խիղճը արթնցած է, կրնամ այսօր հաշուել ժողովուրդիս վրայ, ապահով եմ թէ անիկա ինծի հետ պիտի քալէ իրաւունքի, օրէնքի և պարտաւորութեան ճամբուն վրայ։ Վստահութիւն ունիմ ժողովուրդիս վրայ, և գիտեմ թէ ան ալ իմ վրաս վստահութիւն ունի։»

Սուլթանը ի վերջոյ Մ. Տէֆէսի թեւէն բռնեց և գոչեց.—«Աղէկ հասկցաք միթէ, այնպէս չէ՞։ Կ՚ուզեմ որ բացարձակ վստահութիւն ունենան վրաս. Սահմանադրութիւնը պիտի պահպանեմ անկեղծօրէն։»

ՕՍՄ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷԿ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Կայս. կառավարութիւնը Եւրոպական թերթերուն միջոցաւ կը հերքէ ա՛յն լուրը թէ կառավարութիւնը մտադիր է ճամբել Ռումելիի երեք նահանգներէն օտար պաշտօնատարները և սպաները։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ. — Ներքին գործոց նախարար Րէշիտ Աքիֆ փաշա Սեբաստիոյ կուսակալ էր։ Զարգացեալ մարդ մըն է, որ իր կառավարած նահանգը քանիցս ազատեց ջարդի սպառնալիքներէն, և բազմաթիւ հանրօգուտ շինութիւններով նշանաւոր ըրած ու չէնցուցած է Սեբաստիան։

Պատերազմական նախարար Րէճէպ փաշա Օսմ. Բանակին ամէնէն ճարտար սպաներէն մին կը համարուի։ Կ. Պոլսոյ զինուորական վարժարանէն շրջանաւարտ եղած է, և երկար ատեն ընդհանուր սպայակոյտին մէջ ծառայած է։ Իբրև Տրիպոլսոյ ընդհանուր կառավարիչ քանիցս իր կորովին փորձերը տուած է։

Դաշտական նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա 1876ին Երեսփ. Ժողովին փոխ-ատենապետ եղած է։ Միջազգային իրաւագիտութեան բրոֆէսոր եղած է Կ. Պոլսոյ Իրաւագիտական վարժարանին մէջ։

Ելմտական նախարար Զիա փաշա Ֆէրիտ փաշայի եպարքոսութեան՝ Տէֆթէրհանէի պետ էր։ Սաիտ փաշայի դահլիճին մէջ ալ ելմտական նախարար էր։

Եւգաֆի նախարար Էքրէմ Պէյ Երիտասարդ Թուրք մըն է։ Առաջնակարգ Թուրք գրագէտներուն կարգին կը վերաբերի։ Շատ սիրուած անձնաւորութիւն մըն է, և ամէն շրջանակներու մէջ մեծ յարգ կը վայելէ։

Նոր Դահլիճին ամէնէն կարող և օժտուած անդամներէն մին է առեւտրական նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, կ՚ըսէ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ։

ՀԻՆ ՌԵԺԻՄԻՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ. — Որովհետեւ ճամբուած լրտեսները և պաշտօնատարները կ՚աշխատին Հին Թուրքերու քաղաքական ակումբ մը հիմնել, Վարչապետ Քեամիլ փաշայի առաջին մտահոգութիւններէն մին է մայրաքաղաքին մէջ ոյժ չտալ յետադիմական շարժման, միեւնոյն ատեն կ՚աշխատի չափաւորութեան բերել Երիտասարդ Թուրքերը, որոնց արմատական ծրագիր ալ սկսած է վերագրուիլ։ Երիտասարդ Թուրք Կոմիթէին անդամներէն Տր. Րիզա Թէվֆիք պէյ խնդրեց Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի Կ. Պոլսոյ թղթակիցէն, որ հերքէ Կոմիթէին վերագրուած տարբեր նպատակը։

ՈՒՐԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸՆ ՎԵՐՋ Կ. Պոլսոյ դեսպանները այլ եւս կատարեալ յոյս յայտնած են թէ կացութիւնը բարւոքուած է, և Սահմանադրութեան հաստատուելու ոև է երկիւղ չկայ։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ՝ ՊԱՏՐԻԱՐՔ. — Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի թղթակիցը կը հաստատէ թէ Իզմիրլեանի Պատրիարք ընտրուիլը ապահովուած կը թուի։

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ԵՒ «ՆԱՅԷ ՖՐԱՅԷ ԲՐԷՍԷ»Ի ԹՂԹԱԿԻՑԸ. — Օրմանեանի Պատրիարքարան բանտ տարուիլը նկարագրելէ վերջ հետեւեալը կը գրէ. —«Մաղաքիա Օրմանեան արդէն մէկ շաբաթ առաջ հրաժարեցուցեալ համբաւականներէ և աշխարհականներէ բաղկացեալ Ազգային Ժողովին կողմէ։ Հայ եկեղեցիին կարկառուն կարողութիւններէն մին կը համարուէր և 1895ին իբրև Իզմիրլեանի յաջորդ Պատրիարք ընտրուեցաւ։ Յառաջդիմասէր Հայերը տարիներէ ի վեր կը պախարակէին զայն թէ չարաչար վնաս հասցուցած է եկեղեցական և դպրոցական գործերու մէջ Հայոց ինքնավարութեան, որպէս զի Սուլթանին աչքը մտնէ։»

ՄՈՒԶԱՖՖԷՐ ՓԱՇԱ ՆԱԽԱՏՈՒԱԾ. —Ռումելիի մէջ պաշտօնավարող զօրավար Մուզաֆֆէր Սահմանադրութեան հակառակ յայտարարութիւններ ըրած ըլլալով Սկիւպէն Սելանիկ դարձած ատեն ծաղրուեցաւ ժողովուրդէն։ Այս մարդը արդէն իբրև յետադէմ և իբրև լրտես կ՚ատուէր սպաներուն կողմէ։ Վակոնին մէջ ժողովուրդին կողմէ քաշքշուեցաւ։ Երիտասարդ գնդապետ մը ըսաւ անոր. «Արեկայ մը և մատնիչ մըն ես դուն»։ Պարտաւորեցին զինքը որ պատուհանէն նետէ և աղաղակէ, «Կեցցէ Ազատութիւն»։ Իւրաքանչիւր կայարանին մէջ նոյն նախատինքը կը սպասէր իրեն։ Փաշան պարտաւորուեցաւ իր ծրարները ինք կրել, որովհետեւ ո՛չ մէկ բեռնակիր յանձն կ՚առնէր այդ խաֆիէին ծառայել։ Թէսաղոնիկէի մէջ ամէնէն աւելի մեծ նախատինքի ենթարկուեցաւ։ Վրան յարձակեցան համազգեստը բզիկ բզիկ ըրին, և զօրավարութեան նշանները փրցուցին։

ԻԶՄԻՐԻ ԲԱՆՏԵՐԸ ՊԱՐՊՈՒԱԾ. — Սելանիկէն Իզմիր հասնող վաշտ մը արձակեց բոլոր բանտարկեալները։ Զինուորները ճերմակ Ֆէս կը կրէին։

ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԻՆՉՊԷ՞Ս ԷՏԻՐՆԷԷՆ ՊՈԼԻՍ ԵԿԱՆ.— Իմամ մը Էտիրնէի մէկ մզկիթին մէջ քարոզ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Սահմանադրութիւնը կ՚ուզեն բռնի միջոցներով գործադրել և թէ ուղղակի Սուլթանին հակառակ է այս շարժումը։ Ասոր վրայ քանի մը զինուորներ զօրանոց փութացին Իմամին ըսածները պատմելու համար ուրիշներուն։ Ազդեցութիւնը ա՛յն եղաւ որ 500 հոգի զէն ի ձեռին քանի մը սպաներու հետ կայարան գացին Կ. Պոլիս երթալու և Սուլթանը տեսնելու և ապահովցնելու համար։ Մայրաքաղաքին մօտ Հատէմքէօյի կայարանը աշխատեցան համոզարտեցնել զանոնք և համոզել որ պէտք չէ զինուած ներկայանալ Սուլթանին։ 350 հոգի զէնքերնին եղան և Կ. Պոլիս եկան, ուր Սուլթանը տեսան և ապահովուեցան, ինչպէս գիտենք, և վերադարձան Էտիրնէ։ Կոմիթէն կը յայտարարէ թէ այս միջադէպը փակուած է, և թէ երբեք պէտք չէ կասկածիլ Էտիրնէի բանակին ընթացքին վրայ։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ. — Ընդհանուր կերպով փոխուած կացութեան նշաններէն մին ալ ա՛յն է որ մինչեւ հիմա պաշտօնի վրայ գտնուող կամ անպաշտօն բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնակալներուն խստիւ արգիլուած էր տեղէ տեղ երթալ, իրարու այցելել առանց Իրատէի։ Հիմա ամէնքը կատարեալ ազատութիւն կը վայելեն, և կրնան մինչեւ իսկ հեռաւոր պտոյտ, ինչպէս, զոր օրինակ, նախկին Մեծ-Եպարքոս Ֆէրիտ փաշա։ Գահաժառանգ կայսերազուն Իւսուֆ՝ անդամ սկսած է այցելութիւններ ընդունիլ, ինչ որ ասկէ առաջ բացարձակապէս անկարելի էր։ Մինչեւ իսկ Կոմիթէի անդամները կ՚այցելեն անոր։

ՍԸՐ ԷՏՈՒԱՐՏ ԿՐԷՅԻ ՆՈՐ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ.—Թուրքիոյ գործերուն վրայ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ Սըր Էտուարտ Կրէյ.— Թուրք բանակը և Իսլամ ժողովուրդը յանկարծ բողոքեցին կացութեան դէմ, և արդարեւ զարմանալի է որ Սահմանադրական շարժումը ապահովութիւն և անդորրութիւն առաջ բերաւ։ Կ՚ողջունե՛նք այս նոր կացութիւնը։ Մակեդոնիոյ մէջ մեր նպատակը երբեք քաղաքական չէ եղած։ Անգլիոյ համար Մակեդոնական խնդիրը պարզապէս յաւէ կամ լաւ կառավարութեան խնդիր է, մենք Մակեդոնիոյ մէջ միջամտեցինք ո՛չ միայն քրիստոնեայ տարրին այլ նաեւ Իսլամ ժողովուրդին համար։ Մեր միակ փափաքն է լաւ կառավարութիւն մը գործի գլուխ տեսնել։ Երբ Թուրքերը իրենց երկրին ամբողջ վարչութիւնը բարւոքեն, երբ Իսլամները և Քրիստոնեաները հաւասարապէս պիտի օգտուին այս բարւոքումէն, առավ իսկ Մակեդոնական խնդիրը կը լուծուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՎՐԱՅ ԶՐՈՅՑՆԵՐ. — Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Պերլինէր Թակէպլաթի թէ Թուրքիա կ՚աշխատի փոխառութիւն մը հրապարակ հանել Անգլիոյ մէջ։ Փոխառութիւնը գործածուի Օսմ. նաւատորմիղը զօրացնելու։ Անգլիական կառավարութեան աջակցութիւնը ապահովուած է։

ԺԷՕՆ ԹԻՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ՍՈՒԼԹԱՆԸ.— Երիտասարդ Թուրք մը Լոնտոնի մէջ յայտարարեր թէ Սուլթանը սկսած է ճանչնալ մեզ, մենք ալ կը ճանչնանք զինքը։ Սաիտ Փաշայի բանակցական դաշինքը պարզապէս զաւեշտ մըն էր։ Սաիտ փաշան էր որ Միտհաթի Սահմանադրութիւնը ջնջեց ժամանակին։

ՁԵԿՈՅՑ

Յակոբ Գ. Գէորգեան անուն անձը խմբագրատանս կը հրաւիրուի։

ՆԵՐՔԻՆ

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՆՈՒԷՐԸ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ

Վեհ. Սուլթանը 100,000 ոսկի տալու փափաք յայտներ է, Սահմանադրութեան ի յիշատակ շինուելիք Նիազի և Էնվէր յածանաւերուն շինութեան համար։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Broosou շատ ստոյգ աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ պուլկար զօրքեր փորձած են օսմ. հողը մտնել։ Սակայն կռիւ մը ծագեր է. և 12 օսմ. զօրքեր սպաննուեր են։

ՎԱՆԱՅ ԿՈՒՍԱԿԱԼԻՆ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս 24 թուով հեռագիր մը եկած է ուր կ՚ըսուի թէ ցարդ չեն արձակուած Վանի բանտին մէջ գտնուող երեք հարիւրէ աւելի քաղաքական բանտարկեալները Կուսակալ Ալի Րիզայի կողմէ։ Ուրիշ նամակներ կ՚ըսեն թէ վայրագութիւններ ի գործ կը դրուին բանտարկեալներուն վրայ։ Ճերուն ոտքերուն ձիու պայտեր զամեր են, անոնց կողերը ծակելով մէջը աղ կը լեցնեն և այսպէս խուժդուժ արարքներու մէջ կը գտնուին եղեր։ Ցաւալի է որ այսպիսի անխիղճ սրիկայ մը դեռ կուսակալ կը մնայ այդ հայաշատ կողմին։

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Նախարարաց Խորհուրդը սկսաւ գործի և կարգ մը վարչական և կրթական կարգադրութիւններ ըրաւ։ Ի՞նչ է Դահլիճին ծրագիրը։ Կ՚ըսէ թէ Դահլիճը իր ծրագիրը պիտի հրատարակէր, ո՞ւր է, ազգը կ՚սպասէ։

ՆԷՃԻՊ ՄԵԼՀԱՄԷ ԿԸ ՓԱԽՉԻ

Վայրագ և խուժդուժ հայատեաց Նէճիպ փաշա Մելհամէ աւստրիական դեսպանատունը փախեր է։

Դ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ ԶԷՔԻ ՓԱՇԱՆ ԵՒ ԻՐ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ հետեւեալ հեռագիրը հասաւ Երզնկայէն Պոլիս. — «Դ. Զօրաբանակին հրամանատար Զէքի փաշա չի հրաժարիր և դատաստան պահանջելու կամ չպահանջելու մասին որոշում չտար։ Տէրսիմի աւազակներուն բանութիւններով ականջներս լեցուեցան։ Ասկէ առաջ հասցուցած չարաչարութիւններուն և զամենացուն գործն է։ Սակայն անոնք այսօր հեռագիր մը ղրկելով պատերազմական նախարարութեան կը թախանձեն Զէքի փաշայի ձեռքերը և ծառայութիւնները։ Զարմանալի չէ՞ այս։

Ահա՛ խարդախ մըն ալ որ կը փորձէ կառավարութիւնը խաբել։ Զէքի ամէնէն վայրագ հայակերն է և իր խուժդուժութիւնները դեռ կը շարունակէ Երզնկայի և շրջակայքին մէջ, ուր իր անունը սարսափ և արհաւիրքի հոմանիշ եղած է։ Կը կարծենք թէ այս սրիկային ալ վախճանը մօտեցած է քանի որ նոր վարչութիւնէն երկաթեայ ձեռքով սկսած է գործի։

ՔՕՄԻԹԷՆ ՉԱՐԹԱԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի օր օսմ. քօմիթէի անդամներէն երկու անձնաւորութիւններ Չարթալ գալով, ժողովրդեան կողմէ մեծ հանդէսներով ընդունուեցան։ Ժամը 6ին կառավարական պաշտօնատունը երթալով, պարտէզին մէջ ի ներկայութեան խուռն բազմութեան, քաղաքային զինուորական և չէրիի պաշտօնեաներու ընդ որս Հայոց ու Յունաց քահանաները Սահմանադրութեան օրինաց կէտ առ գործադրման մասին մի առ մի երդումնալով, ուխտեցին մինչեւ իրենց արեան վերջին կաթիլը մաքառել Սահմանադրութիւնը աւրել մտադրողներու դէմ։ Յետոյ քօմիթէի անդամներէն Պէհա պէյ, ծովային սպայ մը, գայմագամ պէյը, և Հայ ազգին կողմէ ալ ուսուցիչ Սիրական էֆ. խիստ յուզիչ չեշտերով անվերջ բուռն ծափահարութեանց մէջ, Սահմանադրութեան օգուտները դրուատելով բանախօսութիւններ արտասանեցին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Հեռագրական և թղթատարական վերատեսուչ անուանուեցաւ Պերլինի օսմ. նախորդ դեսպան Կալիպ պէյ։

*** Զ. զօրաբանակին (Պաղտատ) հրամանատար կարգուեցաւ Մանաստրըի ու շրջականներուն հրամանատար Ֆէշիր Օսման փաշա։

*** Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական անուանուեցաւ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց հրաժարեալ նախարար Նազըմ փաշա։

*** Այտընի նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ քաղաքապետ Րէուֆ փաշա, որուն յաջորդեց ոստիկանութեան նախարար Զիւլէր պէյ։ Ոստիկանութեան նախարար անուանուեցաւ ոստիկանութեան ժողովին նախկին նախագահ Մանասթըրլը Րէֆիք պէյ։

*** Էտիրնէի նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Սէրէզի կառավարիչ Րէշիտ փաշա։ Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Էտիրնէի հրաժարեալ կուսակալ Նազըմ փաշա։ Սելանիկի նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Պետական Խորհուրդին վերաքննիչ ատեանին նախագահ Տանիշ պէյ։ Պէյրութի նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Երուսաղէմի կառավարիչ Էքրէմ պէյ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ.— Ոստիկանութեան նախարարութիւնը հետեւեալը կը ծանուցանէ. — Քաղաքին մէջ զէնք և դաշոյն կրելը արգիլուած է և այդ արգելքը կայ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ ալ։ Այս օրերս ոմանք առանց արտօնութեան զէնք կը կրեն, երբեմն գինովութեան հետեւանքով զէնք ցոյց կուտան կամ կ՚արձակեն, կը պօռան, որով հանրութեան ապահովութեանը կը վնասեն. հետեւաբար բնական է թէ ատոնց նկատմամբ օրէնքին տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին։ Ոստիկանութեան բոլոր պաշտօնեաներուն ծանուցուած է ձերբակալել զէնք և դաշոյն ցոյց տուողները ու զրկել Ոստիկանութեան Դատար՝ [illegible] համար պահոնք։

*** Ոստիկանական Քոմիսէրներէն Ասփահանլարեան Աբրահամի, քաղաքային Ա. Քոմիսէր Արօն, Բ. կարգի քոմիսէր Ապտիւլրահման Նազըֆ, Թաֆֆուր, Մէհմէտ և Լամպայի քոմիսէր Իզմիրցի Մէհմէտ, Փոսթ-Փանար քոմիսէրներէն Օսման և Մաքրիքէօյի մէջ քոմիսէր Օսման իրենց զեղծ ընթացքին պատճառաւ պաշտօնէ վտարուեցան։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՇԷՆՔԸ. — Պաշտօնական թերթը մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը փափաքելով որ Կայս. անձնական Գանձը իր նիւթական կարողութեան համեմատութեամբ մասնակցի Երեսփ. Ժողովին համար կառուցուելիք շէնքին շինութեան ծախքերուն, հրամայած է շէնքին կառուցուելիք տեղը որոշել և յատակագիծները ու քննութեան տեղեկագիրները մատուցանել յասս Կայս. Գահոյից, որպէս զի ծախքերու գումարին ամբողջը կամ մէկ մասը Կայս. անձնական Գանձուն կողմէ տրուի և հնացածին նկատմամբ ալ հարկ եղածը ի գործ դրուի։

ՍԷՐ-ԽԱՖԻՑԷ Զիւլֆի Իսմայիլ փաշա և Իսմայիլ Մահիր փաշա ձերբակալուեցան։

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ եղաւ Դ. Պալաթիոյ օտար պարոնաց մաքսատան տեսուչ Խաֆիզ Ճէմալ պէյ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ժողովոյ անդամներուն թիւը 6ի իջեցուեցաւ։ Նախորդ Ռէժիմին ատեն այս ժողովը կը բաղկանար 40 անդամներէ, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ նշանաւոր խաֆիէ Անտոն Կէօչէօղլու՝ 3000 ղրշ. ամսաթոշակով։

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ մէջ հաստատուած նահանգական յանձնաժողովները ջնջուեցան։

ԲԱՆՏԵՐՈՒ ՄԷՋ ԿՌԻՒ.—Գալաթիոյ բանտը գտնուողները, ընդհանուր ներումի իմանալով, ուզեր են իրենք ալ ազատիլ և բանտին դուռը կոտրելու ձեռնարկեր են։ Ոստիկան զինուորները զէնքի դիմելով, չորս հոգի վիրաւորուեր են. ատոնցմէ մէկը մեռեր է ու ուրիշ մըն ալ վիճակը ծանր է։ Գասըմփաշայի բանտին մէջ գտնուողներն ալ ուզեր են իրենք ալ օգտուիլ ընդհանուր ներումէն և դուրս ելլել փորձեր են։ Զինուորները զէնքի դիմելով երկու զինուոր ու մէկ բանտարկեալ սպաննուեր և ութը բանտարկեալներ ալ վիրաւորուեր են։

ԹԷՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի թէ Դաւրէժի բնակիչները ինքզինքնին օսմ. հպատակ հռչակեր են և քաղաքն ալ օսմ. քաղաք։

ԹԻՖԼԻՍԻ օսմ. հիւպատոսը յայտարարեց թէ ներման արժանացած օսմ. հպատակները եթէ Թուրքիա վերադառնալ ուզեն կրնան անցագիր ստանալ։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ Ա. քարտուղար կարգուեր է Իզմիրի կուսակալ Ֆաիգ պէյ։

ԿԱՅՍ ՊԱԼԱՏԻՆ արարողապետի և դեսպանական հիւրամեծարի դիւանները որոնք ցարդ պալատին մէջ էին, Խարիճիէի պաշտօնատունը պիտի փոխադրուին, ինչպէս ժամանակին հոն էր արդէն։

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Ժամանակին պետութեան հասոյթները անբաւական էին. բայց երկրին շահուն համար չէին գործածուեր։ Այժմէն կարելի է 50 միլիոն Ֆրանքի խնայողութիւն մը տեսնել, ինչ որ խաֆիէութեան յատկացուած գումարն է տարեկան։ Խնայողութիւններ պիտի կրնան ըլլալ նաև աւելորդ պաշտօնեաներու ջնջումով և բարձրաստիճաններու թոշակներուն զեղչելովը։ Կարգ մը վալիներ 5-600 ոսկի կ՚առնեն իբր ամսական թոշակ. ինչ որ տարին շուրջ 150,000 Ֆրանք կ՚ընէ, մինչ Ֆրանսայի մէջ նախարարները տարեկան 50,000 Ֆր. կ՚առնեն։ Եւ խորհիլ որ Ֆրանսա աւելի հարուստ է Թուրքիայէն և հոն ուրիշ ամէն անղէ աւելի լաւ կը վճարուին։

ՆԱԶԻՄ ՓԱՇԱ.— Ամէն մարդ կը յիշէ ոստիկանութեան երբեմնի այն նախարարը որ հայկական տխուր ջարդերու պատճառներէն մէկը եղած է։ Այս մարդը նախատուեցաւ և վտարուեցաւ Էտիրնէի իր կուսակալութենէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՆՁՈՒԳԱԿԱՆ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑՈՅՑ ՄԸ
ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ
ՇԻՇԼԻԻ ԱԶԳ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

Յիշատակագրական տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց հսկայ ցոյցով մը, կիր. օր Շիշլիի ազգ. գերեզմանատան մէջ ամբողջ Օսմանցիութիւնը փառաւորեց Հայ Նահատակներու անմահ յիշատակը ու օրհնեց անոնց գամբարանը։ Օրուան հրատապ արեւուն այրող ճառագայթները, չի կրցան արգիլել ծովածաւալ բազմութեան մը խուժումը դէպ ի Շիշլի [illegible] նոց մը ըլլալէ աւելի բազմամարդ քաղաքի մը երեւոյթն առած էր։ Գերեզմանատան խոր ու սրբազան լռութիւնը, ոստանի ժխորին փոխուած էր։ Առաւօտուն, մօտ ու հեռուն, ուխտաւորներու բազմաթիւ թափօրներ, Պոլսոյ բոլոր արուարձաններէն, հսկայ գետերու հասող ջուրերուն նման կու գային խռնուիլ Շիշլիի գերեզմանատունը, զայն փոխակերպելով անհուն ովկիանոսի մը։ Ու կէսօրուան դէմ ժամը 10ին Բերայ Բանկալթիի պատերազմական (Հարպիյէ) Վարժարանի ուսանողութիւնը, առաջնորդութեամբ քանանեան Մէհմէտ բաչայի, և ընկերակցութեամբ վարժարանի Ռուսցչական Մարշիոյն և բարձրաստիճան սպաներու եկաւ հասաւ Գերեզմանատուն, ուր կ՚սպասուէր իրենց նահատակներու դամբարանին յարգանքի ու պատուի հանդէսը սկսելու համար։ Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազան իր շուրջն ունենալով բազմաթիւ վարդապետներ ու քահանաներ և Թաղ. Խորհրդոյ ու Գերեզմանատան յանձնաժողովոյ անդամներ, դիմաւորեց նոյն զինուորական պատուիրակութիւնը, Հաստատութեան դրան առջեւէն, ուր Էսայեան վարժարանի սաներն ալ կարմիր բազմաթիւ դրօշակներ ձեռքերնին, կարգաւ շարուած, թուրքերէն երգեր կ՚երգէին։ Սև ժապաւէններով զարդարուն և սգակիր թաշ մը, իր քովէն ունենալով կարմիր վրայ ճերմակ լուսնի ու աստղի խորհրդանիշերով բանուած դրօշակներ, առաջնորդեցին թափօրին, Գերեզմանատան արտաքին դռնէն, արեւմտեան կողմէն դէպ ի յառաջ այն լայն ուղիէն որ կը տանի դէպ ի արևելք։ Թափօրին կը հետեւէր ներկայ ժողովրդեան սաստիկ բազմութիւնը, կեցած տեղը ալեծածան շարժումով քան թէ քալելով, այնքան մեծ էր բազմութիւնը։ Տխրանուագ հանդիսաւոր չարականները յաջորդաբար երգուեցան ներկայ եկեղեցականներու և դպիրներու կողմէ որոնց կը մասնակցէր նաև ժողովուրդը։ Մեծ էր յուզումը ներկայ զինուորներուն, սպաներուն և ժողովուրդին, երբ հասաւ թափօրը «Հայ Նահատակներու» դամբարանին մօտ։

Պատշաճ աւետարաններու և սաղմոսներու ընթերցումէն ետք Տ. Հմայեակ սրբազան թուրքերէն լեզուով ճառախօսութիւն մը ըրաւ ի վեր հանելով ազատութեան դատին համար մարտիրոսացած Հայերու և Թուրքերու նպատակին սրբութիւնը և մաղթանքներ ըրաւ անոնց հոգւոյն։ Ներկայ ժողովրդեան «ամէն»ներու և «ամէն»ներու ժխորը՝ գերեզմանին լուռ մթնոլորտը, տրտմացող երկինքի մը փոխակերպեց։ Ապա բազմաթիւ թուրք սպաներ յաջորդաբար ատենախօսութիւններ ըրին, ու իրենց սրտայայտած անկեղծ զգացումներովը ու սուրբ մտածումներովը լացուցին ներկայ ժողովուրդը։ Հայ երիտասարդներ ալ հռետորական մէյ մէկ անկիւն, իրենց գլուխը հաւաքած ունկընդիրներու տաւար խումբեր, ատենախօսութիւններ կ՚ընէին ի վեր հանելով ազատութեան ոգիին քաղցրութիւնը, անոր դատին համար մեռած Նահատակներուն անմահութիւնը։ Արցունքի հեղեղներ բոլոր աչքերը լճացուցած էին։ Ծեր ու մանկամարդ այրեր կիներ, երկսեռ պատանիներ, հեծկլտանքով խեղդուած կոկորդներնուն բոլոր ուժովը, կը պօռային կը կանչէին «Կեցցէ Սահմանադրութիւն, կեցցէ Ազատութիւն, կեցցէ Հաւասարութիւն և եղբայրութիւն». ու Թուրք զինուորներն ու սպաները իրենց յաղթ ու քաջ կուրծքերուն ուժովը կ՚աղաղակէին «Կեցցէ՛ Հայութիւն, կեցցէ օսմ. եղբայրութիւն ու մանաւանդ կեցցէ օսմ. 3րդ զօրաբանակ»։ Խիստ նշանակալից էր Թուրք բանախօսներու արտասանութեանց մէջ յաճախ կրկնուած այն մտածումները, որոնցմով կը յայտնուէր թէ «շնորհուած այս Սահմանադրութեան յարատեւութիւնը ապահովելու համար օսմ. բոլոր բանակները իրենց սուրերը, իրենց հրացաններէն վար չի պիտի առնեն, և իրենց արեան մինչեւ վերջին կաթիլով, պիտի սաղքեն այս «ազատութեան» ծաղկին առնկը, որ Սահմանադրութիւնն է»։ Հանրապական ձեւեր, զինուորական կիրթ ու աշխոյժ շարժումներ և բանաստեղծական գեղեցիկ բացատրութիւններ մեղրի նման կը հոսէին առ հասարակ բոլոր Թուրք ատենախօսներուն բերնէն, և զոր ժողովուրդը անպակաս կուլ կու տար, ու կուլար և կը ցնծար։ Գերեզմանատան ամէն անկիւնէն ծափերու որոտումներ, կը թնդացնէին օդը ու կարծես այդ ծափերու հսկայալ շարժումը կը զօրացնէր պահ մը Գերեզմաննոցին մթնոլորտը, որ օրուան արեւուն տապէն ու ներկաներու բազմութենէն բոլորովին հեղձուցիչ դարձած էր։ Երկու ժամու չափ տեւեց այս հանդիսաւոր արարողութիւններէն ետք, Թափօրը միեւնոյն հանդիսաւորութեամբ գերեզմանատան մէջ ընդարձակ շրջան մը կատարելէ ետք վերադարձաւ դէպ ի Հիւրանոցը որուն երկու յարկին վրայ գտնուած բոլոր սենեակները ընդունելութեան սրահներու փոխուած էին։

Զինուորական պատուիրակութեան բոլոր անդամները, կարգադիր մասնախումբի անդամներուն առաջնորդութեամբ հրաւիրուեցան Հիւրանոց ուր սիրալիր պատուասիրութիւններ տեղի ունեցան և բոլորին բաշխուեցաւ լիմոնատա, բասթա և սիկառներ։ Հիւրանոցին մէջ ֆրանսերէնի ծանօթ ուսուցիչ Սրապիոն էֆ. Թղլեան, Թուրք սպաներուն ու զինուորներուն ուղղուած ֆրանսերէն գեղեցիկ ատենախօսութիւն մը ըրաւ և իր յուզիչ մտածումներովը փղձկեցուց բոլոր քաջարի զինուորներուն սիրտը, որոնց ի դիմաց Գեղարուեստից վարժարանի ուսումնապետ Զիյա պէյ գրկելով Թղլեան էֆ.ն համբուրեց ճակատը և ըսաւ. «Ահա երկու ուսուցիչներ եղբայրութեան համբոյրով զիրար կը գրկենք»։ Ու նոյն ատեն Զիյա պէյ ներկաներուն մէջ ներշնչելով իր Հայ աշակերտներէն Սկիւտարցի Շաւլօ էֆ. Զինէջեան անուն պատանին, խօսքը անոր ուղղեց և ըսաւ «Շաւլօ, զաւակս հոս եկուր. դո՛ւն օսմ. երկրին ապագայ մէկ արուեստագէտը ըլլալու կոչուած օսմանցի մըն ես, հպարտութեամբ կը գրկեմ և պարծանքով կը ներկայացնեմ զքեզ հոս ներկայ Թուրքերուն որոնք քու եղբայրներդ են»։ Խեղճ Շաւլօի աչքերէն յուզման արցունքի կաթիլներ կը վազէին, ու ներկաները զայն գրկեցին ու գգուեցին։ Հիւրանոցին մէջ կատարուած պատուասիրութիւններէն ետք, ներկաները մէկ կողմէն երբ կը մեկնէին մաս առ մաս, պատշգամին մէջէն երևցաւ Տ. Գէորգ վրդ. Ասլանեան, և իր դիմացը ունենալով ունկնդիրներու անհագին բազմութիւն մը, զուռ ու զօրաւոր ձայնով մը ատենախօսութիւն մը ըրաւ և անիծեց զանոնք որ Հայ և Թուրք սիրակցորդ տարրերուն, մէկ մէկու հանդէպ մինչեւ հիմա թշնամական ոգի մը սնուցանելու պատճառ եղած էին։ Դեռ քիչ օրեր առաջ վախով կը դիտէինք օսմ. դրօշը, մեր նահատակներու արեան գոյնով ներկուած նկատելով զայն, իսկ այսօր գուրգուրանքով կը փաթթուինք անոր, որովհետեւ անիկա «ազատութեան» արիւնովը կարմրցած է։ Այդ դրօշին տակ հայ և Թուրք եղբայրներ, ձեռք ձեռքի, սիրտ սրտի տանք ու զօրացնենք մեր օսմանեան միութիւնը, որ փառքը ու պատիւը պիտի ըլլայ մեր մայր հայրենիքին, Թուրքիոյ։ Մեր մինչեւ հիմակուան մէկզմէկու նը-

կատարեալ ատեն՝ վախն ու երկիւղը թող փարատի, որովհետեւ մենք Հայերս ու Թուրքերս մէկզմէկու հետ մաս ու եղբայր ենք. չենք կրնար իրարմէ բաժնուիլ: Տ. Գէորգ վրդ.ի ատենախօսութիւնը, որ այնքան խոր ու չինիչ տպաւորութիւն մը գործեց ներկաներուն վրայ, լաւ առ լաւ եւ իր ամբողջ իմաստովը Թուրքերէնի թարգմանեց, սահուն լեզուով եւ գեղեցիկ ոճով մը, ծանօթ գրագէտ Յովհաննէս էֆ. Ազնաւուրեան որ ջերմապէս գնահատուեցաւ ներկաներէն:

Ցուցիչ տեսարան մը եղաւ սպառազինեալ երեւոյթը, պատանիի մը, որ մեղմոյշ եւ տխրանուագ եղանակով եւ քաղցր ձայնով երգեց մեներգ մը, որ յուզեց ունկնդիրները: Միհրան էֆ. Մելիքեան, երկար ճառախօսութիւնով մը ազատութիւնը փառաբանեց եւ չնորհակալութիւն յայտնեց Թուրք հայրենակիցներուն, այս անկեղծ համակրական ցոյցերուն համար: Ժամը գրեթէ գիշերուան մէկին մօտեցած էր, երբ Եսաեան վարժարանի սաները զոյգ զոյգ կարգաւ նոր թափօր մը կազմեցին, Գերեզմանատունէն դէպ ի դուրս, իրենց առջեւէն ունենալով բազմաթիւ դրօշակիրներ եւ իրենց ետեւէն քաշելով, ամէն հասակէ երկսեռ հետեւողներ: «Միթհատեան» «Մայր Արաքսի» «Մեր Հայրենիք» «Արիք Օսմանցիք» երգերը ամէն շրթներու վրայ կը թըրթռային բազմութեան մէջ մէկ ծայրէն միւսը: Անթիւ ու անհամար ժողովրդեան մէջ տիրող կարգապահութիւնը, այնքան աչքառու էր որ, Թուրք ապաները չատ անգամ կրկնեցին, «տեսէք ահա անոնց բազմութիւն մը, որ ոչխարի անմեղութեամբ ազատ համարձակ կ'ապրի, եթէ այս բազմութեան մէջ հսկողութեան պաշտօնով ոստիկաններ գտնուէին, ապահովաբար անկարգութիւններ պիտի պատահէին, որովհետեւ իրենք էին որ չատ անգամ անհանգ միջադէպեր կը ստեղծէին, իրենց չահուն տեսակէտով»: Թափօրը ծանր ու դանդաղ սկսաւ յառաջանալ Ֆէրի Գիւղի եւ Շիշլիի ճամբով դէպի Բերայ, ուր նոյն օրուան եռուզեռը իր տեսակին մէջ աննման էր: Ճամբուն վրայ գտնուած բոլոր զինուորական պահականոցներու եւ զօրանոցներու առջեւ Թուրքերէն եւ Հայերէն երգեր երգուեցան եւ փոխադարձ զինուորական յարգանքներ մատուցուեցան Թափօրին: Սակայն պատկերը չատ չքեղ եղաւ, երբ Թափօրը հասաւ Հարպիէի վարժարանին առջեւ, ուր կ'սպասէին ուսանողները եւ ուսուցիչ ապաներ: Ամբողջ ժողովուրդը սիրով եւ համակրանքի զեղումով, խուժեց վարժարանին բարձրավանդակին վրայ, ու հոն երգեց Թուրքերէն «Համիտէ Մարշը» ուրկէ ետք Ազատութեան, Եղբայրութեան եւ Հաւասարութեան ի պատիւ փոխադարձ ապրիներ տեղի ունեցան: Թափօրին անցքին պահուն չատ մը տուներէ դրօշակներ կը ծածանէին, եւ հասարակաց զբօսավայրերու մէջ խռնուած բազմութեան կողմէ համակրական ցոյցեր կ'ըլլային ծափերով եւ լուսաւոր ու գունաւոր հրախաղութիւններով: Այսպէս Թափօրը միեւնոյն խանդով ու եռանդով չարունակեց մինչեւ Բրբի Շանի հասարակաց պարտէզը, ուրկէ ժողովուրդը մաս առ մաս բաժնուեցաւ, երջանիկ օր մը անցուցած ըլլալու մխիթարութեամբ: Գրիգոր էֆ. Համբիկեանի արտասանութեան մէջ Հայերուն զինուորագրութեան մասին յայտնած բուռն փափաքի արտայայտութիւնը չատ մեծ ու գեղեցիկ տպաւորութիւն մը ըրաւ Թուրք զինուորներուն վրայ, որոնք ծափերով ողջունեցին այդ առաջարկը եւ «կեցցէ Հայերը» աղաղակեցին:

⁂ Հայ նահատակաց յուշարձանի չինութեան ի նպաստ, Կիրակի օր Գերեզմանատան մէջ դրուած պնակի հասոյթը եղած է 549 ղրշ.:

⁂ Կիրակի օրուան Շիշլիի գերեզմանատան թափօրին պատկերը, ծանօթ լուսանկարիչ Մ. Ժօզէֆի կողմէ տարբեր տարբեր դիրքերով լուսանկարուեցաւ: Յիշեալ լուսանկարիչը նոյն պատկերներուն վաճառման հասոյթէն հարիւրին քառասունը որոշած է Գերեզմանատան Յանձնաժողովին թողուլ, Հայ նահատակաց համար չինուելիք յուշարձանին չինութեան ի նպաստ:

⁂ Բերայի Գերեզմանատան Յանձնաժողովը Կիրակի օր Հայ նահատակներու դամբարանին նուիրած էր գեղեցիկ ծաղկէ պսակ մը:

ՏԵՂԱՊԱՀ Ս. ՀՕՐ ՊԱՇՏՕՆԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ

Երէկ հետեւեալ պաշտօնական ծանուցագիրը հաղորդուեցաւ Տեղապահ Ս. Հօր. —

Բարձրաշնորհ Տէր

Մաղաքիա Պատրիարք հրաժարական տուած ըլլալով Ձեր Սրբազնութիւնը Պատրիարքական Տեղապահ ընտրուած էր Պատրիարքարանի Կրօն. եւ Քաղ. Ժողովոց կողմէ հաւաքական թագրիրով: Այս թագրիրը Բ. Դուռը մատուցուած ըլլալով, Ձեր Սրբազնութեան պաշտօնը հաստատուած ըլլալը ծանուցուած է Ն. կայսերական իրատէով մը: Զայս ի գիտութիւն կը ծանուցանենք Ձեր Սրբազնութեան:

Արդարութեան եւ Կրօնից Նախարար
ՀԱՍԱՆ ՖԷՀՄԻ
28 Թէմմուզ 1324

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ընտրութեանց գործադիր յանձնաժողովը, երէկ յատուկ պատրիարքարանի մէջ տեղապահ Ս. Հօր նախագահութեամբ կազմեց իր երկրորդ նիստը, որուն ներկայ էին Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան եւ Գրիգորիս Պալագեան վրդ.ները եւ Տքթր Տիգրան պէյ Աճէմեան եւ Տիգրան էֆ. Մանուկեան: Յանձնաժողովը նախ եւ առաջ նկատողութեան առաւ Թաղերէ ղրկուած ընտրողաց ցանկերը որոնց մասին կարծիքներ փոխանակուեցան: Կարգադրուեցաւ նաեւ այն չրջաբերականը որով կը յանձնարարուի գաւառներու առաջնորդներուն անմիջապէս գաւառ. ժողովոյ նիստ գումարել եւ երեսփոխանական ժողովոյ անդամը ընտրել, կամ ներկայացնել Պոլսոյ մէջ բնակող եւ Սահմանադրութեան օրէնքին պայմանները լրացնող անձ մը: Իսկ եթէ կան գաւառներ որոնք գաւառ. ժողով չունին, փութան Սահմանադրութեան համաձայն կազմել ժողովը եւ կարեւորը անօրինել: Յանձնաժողովոյ այս նիստին ներկայ գտնուած է նաեւ դիւանապետ Բարթող էֆ Թէլեան: Յանձնաժողովը յառաջիկայ Դշ. օր տարեկան նիստ պիտի գումարէ:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ արձանագրութեանց դիւանի տնօրէն Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, ինչպէս նաեւ Պատրիարքարանի նախկին ելեւմտից տնօրէն եւ արդի ազգ. սրոց պաշտօնեայ Միհրան էֆ Զօպանեան իրենց պաշտօնէն հրաժարական մատուցած են Տեղապահ Ս. Հօր: Այս հաշուով առ այժմ Պատրիարքարանի ամսականը ամսական 6700 ղրուշի չափ մը ունենալու հետեւեալ կերպով. Արիս էֆ. Ֆէնձեանէն 3800, Մկրտիչ էֆ. Մելիքեանէ 1600, եւ Զօպանեան էֆ.է 1700 ղրուշի:

ՍԿԻՒՏԱՐԻ միթինկի հասոյթէն գոյացած գումարին ի հաշիւ 4500 ղրուշի գումար մը երէկ մասնախումբի անդամներէն Ստեփան էֆ. Փէչտիմալճեան եւ Արմենակ Մէգպուրեան էֆ.ները անձամբ Պատրիարքարան տարին եւ Տեղապահ Ս. Հօր յանձնեցին:

Ա. ՆԱՐՃԱՆԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ. — Ստացանք Աւոմ Նարճանեանի բանաստեղծութեանց երկու հաւաքոյթները Հոգեվարքի եւ Յոյսի ջահեր եւ Հայուհիները: Հարկ չկայ ծանօթացնելու Նարճանեանը, Ռուբէն Զարդարեանի այնքան գեղեցիկ գրութենէն ետք զոր արտատպեցինք Մանզումէի մէջ: Նարճանեանի պզայտունից քերթուածներէն մէկ քանին Մանզումէի մէջ կարդացողները պիտի փութան անչուշտ գնելու այդ գիրքերը: Կը գտնուին Պոլսոյ հայ գրատուները:

ՏԱՐԱԳՐԵԼՈՑ դրամաչորթ Տէր-Ներսէսեան Տիգրան երէկ առաւօտ կամուրջին վրայ՝ հայկական եռանիներու եւ լէմոնի չօփերու տարածի մը բռնուած է, պահանջուելով իրմէ հազարաւոր Հայ տարագրեալց արդար իրաւունքը եղող դրամները:

ԳՈՒԶԿՈՒՆՃՈՒՔԻ Թաղ. Խորհուրդին առջի օր բողոք եղաւ Տ. Յակոբ քահանայի համար, որ որբի մը տունը նստած, ո՛չ վարձք կը վճարէ եւ ոչ ալ կ'ելլէ, եւ նոյն իսկ անիրաւութիւնը այն աստիճանին կը տանի որ կ'ըսէ թէ ինք չի վախնար նոյն իսկ կրօն. իշխանութենէն: Իրաւունքի այս բռնաբարութիւնը՝ ազատութեան այս դարուն «Աստուծոյ պաշտօնեայ»ի մը կողմէ, ցաւալի է եւ Պատրիարքարանը անչուշտ պիտի պաշտպանէ անտէր աղջիկ մը որու միակ ապրուստի միջոցն է այդ բռնի նստուած տունը:

ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ երեք Թաղերու միացումը որ ասկէ առաջ տեղի ունեցաւ եւ յաճախ Թաղեցիներու կողմէ այդ միացման օգտակարութիւնը ներբողուեցաւ, գտնելու համար անչուշտ Օրմանեանի անյագ փառասիրութիւնը, տես այս անգամ դանգատներու եւ դժգոհութիւններու տեղի տալ սկսած է: Նարլը Գաբուէն տեղապահ Ս. Հօր մատուցուած հանրագրութիւն մը, թըւելով այս միացման հետեւանքը եղող կարգ մը անտեղութիւնները եւ զրկումները, խնդրած է որպէս զի իրենց Թաղը բաժնուի եւ ըստ առաջնոյն ուրոյն Թաղ. խորհուրդով մը մատակարարուի: Տեղապահ Սրբազանը խառն Ժողովոյ նկատառման յանձնած է այս խնդիրը:

ԻԶՄԻՐԻ ծանօթ անձնաւորութեանց եւ առաջնակարգ վաճառականաց կողմէ 250 ստորագրութեամբ հանրագիր հեռագիր մը ղրկուած է Շբ. օր տեղապահ Ս. Հօր: Իզմիրցիք չնորհաւորելով իրենց առաջնորդին՝ Պոլսոյ պատրիարքական տեղապահութեան պաշտօնին կոչումը, իրենց խնդակցութիւնները կը յայտնեն Օսմ. Սահմանադրութեան հաստատման համար:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Դպրաց դասու պատ. անդամներէն կը խնդրուի որ վաղը, չորեքչաբթի ժամը (ը. թ.) ճիշդ երկուքուկէսին հաճին Ղալաթիա, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին ներկայ ըլլալ անպատճառ, Բերայի մէջ օսմանցի նահատակներու ի պատիւ սարքուելիք հանդէսին նախապատրաստական փորձերը կատարելու համար՝ Թօփհանէի զինուորական նուագածուաց խումբին հետ:

Ց. Գ.— Ճամբու ծախքերը պիտի վճարուին:

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ազգապետարանի խնդրոյ նկատմամբ խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար այսօր հաւաքում մը տեղի պիտի ունենայ Սիրքէճիի կայարանին դէմի պարտէզին մէջ: Այս առթիւ Նամակագիր մը կը հարցնէ թէ «բողոքական հասարակութեան մէջ բաւական թուով Թրքախօս Հայ եւ Յոյն բողոքականներ ալ կը գտնուին, որոնք բողոքական համայնքին մասը կը կազմեն, անոնք ինչո՞ւ հրաւիրուած չեն»:

ԱԶԳ.—Պալաթու եկեղեցւոյ սեփհական, Քէրէսթէճիլէր Գարանըլը փողոց 25 թիւ գետնին կէսը աճուրդով պիտի ծախուի: Գնել փափաքողները Թուականէս սկսեալ (յուլիս 27) ու մինչեւ 15 օրէն կը հրաւիրուին մասնակցիլ աճուրդին որ տեղի պիտի ունենայ նոյն օրը Թաղ. Խորհրդարանի մէջ:

1—3

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լահէյի խաղաղութեան դեսպանախորհուրդին ատեն, կարգ մը ազգ. նշանաւոր գործիչներ դիմում ըրած եւ խնդրած էին որ Թուրքիոյ Հայոց ապահովութեան խնդիրն ալ նկատողութեան առնուի: Դեսպանախորհուրդին ազնիւ տրամադրութիւնները նոյն ատեն խափանելու համար Օրմանեան Պատրիարք հեռագիր մը կ'ուղղէ յայտարարելով թէ Թուրքիոյ Հայոց գործերուն պատասխանատուն ինք է, եւ իրմէ զատ ոչ ոք իրաւունք ունի ո եւ է դիմում ընելու:

⁂ Ծանօթ բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մը օր մը ներկայանալով Օրմանեան Պատրիարքի կ'ըսէ. «Սրբազան գիտէ՞ք արդեօք թէ զապթիէ բռնուած պաշտօնատան մէջ ինչ խժդըժութիւններ ի գործ կը դրուին. գիտէ՞ք թէ ինչ անլսելի բարբարոսութիւններ ի գործ կը դրուին եւ Հայ կիներ կը լլկուին:» Օրմանեան կը պատասխանէ սառն անտարբերութեամբ եւ անլուր տրամաբանութեամբ. «Հայը Մալիէի հետ խնդիր կ'ունենայ ինքը անձամբ կը կարգադրէ, Հայը մաքսային խնդիր մը կ'ունենայ դարձեալ անձամբ կը կարգադրէ, Հայը ինչո՞ւ համար Զապթիէի հետ ունեցած խնդիրը անձամբ չի կարգադրեր եւ գլուխ կը նեղէ, այն որ կ'ուզէ իր գործը չուտ լմնցնել, պէտք է իր ձեռքովը տեսնէ, ինչպէս բոլ՝ կը տեսնէ ուրիչ պաշտօնատուններու հետ: Խօսակիցը կը յարէ՝ «Այդ երկու պաշտօնատանց մէջ երբ Հայը գործ մը ունենայ իր գործը կրնայ կարգադրել, օրինական դիմումներով, ինչպէս կ'ընեն Թուրք, Հայ եւ Յոյն ժողովուրդը, սակայն դժբաղդաբար Հայոց վիճակը նոյնը չէ Զապթիէի մէջ, որովհետեւ Հայու գոյութեան սպառնացող մասնաւոր ռէժիմ մը կայ հոն, եւ դուք զայն աղէկ գիտէք, հետեւաբար իրաց վիճակը երբ այդ կերպով կ'ըմբռնէք չատ կը սխալիք: Զաքարեան լռութիւն մը Օրմանեանի վերջին պատասխանը կ'ըլլայ:

ՀԱՅ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Երբ մէկ կողմէն ազգը իր նուէրները արձակեալ Հայ բանտարկեալներու համար Տեղապահ Ս. Հօր կը ղրկէ, միւս կողմէ Ն. Սրբազնութիւն ամէն օր մաս առ մաս արձակեալ ազգայիններու այցելութիւնը կ'ընդունի եւ իւրաքանչիւրին վիճակին, խնդրանքին եւ պէտքին համեմատ նուէրներու բաշխումը կը կատարէ: Նուէրընկալ ազգայնոց վիճակը որքան արգահատելի է նոյնքան յուզիչ է տարաբաղդներուն անկեղծ ու սրտագին մաղթանքները նուիրատուներուն համար: Ցաւալի է որ նուէրները հետզհետէ պիտի չարունակուին եւ գաւառներէն ալ մասնաւոր նուէրներ պիտի ղրկուին Տեղապահ Ս. Հօր: Այս առթիւ բանտարկեալներէն ոմանք մեզի դիտել կուտան թէ արձակուած բանտարկեալներուն մէջ առատ ու գձուձ արարքներով եւ հին ռէժիմին յատուկ խաբիէական վատ գործերով արատաւորուածներ ալ կան, որոնք այսօր իբր ազգին զոհերը մաս եւ բաժին կ'ակնկալեն տրուած նուէրներէն: Տեղապահ Ս. Հօր ուշադրութեան կը յանձնուի այս կէտին ստուգութիւնը եւ ըստ այնմ կարեւորին անօրինութիւնը կը խնդրուի:

⁂ Կարգ մը ազգայիններու կողմէ նուիրուած 27 օսմ. ոսկւոյ գումար մը, չաբաթ օր Օննիկ էֆ. Գազազեանի ձեռամբ Տեղապահ Ս. Հօր յանձնուեցաւ. Այդ գումարէն զատ Արամ էֆ. Հալաճեան եւս 5 օսմ. ոսկի նուիրած է արձակեալ Հայ բանտարկեալց համար:

⁂ Վարդավառի մեռելոցի օրը, Պարտիզակի գերեզմանատան մէջ, Հայ նահատակաց հոգւոյն համար հանդիսաւոր պաշտօններ կատարուեցան: Նոյն առթիւ Պալըգլըի գերեզմանատան մէջ թաղուած նահատակներուն համար կանգնուելիք յուշարձանի մը չինութեան ի նպաստ հանգանակութիւն մը կատարելով. 7½ օսմ. ոսկի հաւաքուած եւ գեղեցիկ նամակով մը ղրկուած են Տեղապահ Ս. Հօր, խնդրելով որ իրենց ազգասէր քաղքին այլ հոգուտ սրտին այդ դուզնաքեայ նուէրը ընդունուի եւ Ն. Սրբազնութեան կողմէ յարմար դատուած կերպով իւրաքանչիւր բարենպատակ գործի բաժին յատկացուի:

⁂ Պիլէճիկէն Օր. Նազիկ Մանուէլեան բանտարկեալներուն համար 20 ղրշ. ղրկած է մեզի: Կը խնդրուի ընկալագրով մը գանձել Խմբագրատունէս:

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ

ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի օր Սամաթիոյ Հայ երիտասարդները Թաղ. Խորհրդոյ հիւրանոցը ընդհ. ժողով մը գումարելով, վերահաստատեցին նախկին «Հայկական Ընկերութիւնը»: Անմիջապէս առանձնաց հոգի անդամակցեցան ընկերութեան, որոնք պիտի մասնակցին բաժնեգինի վճարումներով: Ընկերութեան անդամները քուէից մեծամասնութեամբ Տնօրէն Խորհրդոյ անդամ ընտրեցին տասը հոգի, որոնք են, Տեարք Միսաք Սուրեան, Բիւզանդ Փօղոսեան ատենապետ, Ստեփան Խաչունի ատենադպիր, Կոստէս Հէքիմեան գանձապահ, Վաղարշակ Տօլոմեան հաշուակալ, իսկ Միհրդատ Միքայէլեան, Վահրամ Թամբուլ, Կարապետ Աչըգեան, Յարութիւն Սանեան եւ Զօրիկ Արզումանեան անդամ: Հայկական ընկերութեան նպատակը պիտի ըլլայ սատարել կրթութեան գործին եւ յառաջդիմութեան ձգտումներով օժանդակել անոր զարգացման: Որոշուեցաւ հաստատել ընթերցարաններ, կրթական ներկայացումներ, եւ ընկերցատուն մը, ուր պիտի կազմակերպէ նաեւ թատերական ու ամփիթէատրոններու ընկերակցութեամբ՝ որոնք պիտի պարզաբանեն թէ ապագայ բնական կեանքի փառքը վայելեցնելու, եւ թէ ընկերութիւնը կազմակերպելու իրենց ձեռնարկներով:

Գնահատելի է Սամաթիոյ Հայ երիտասարդներու ջանքը, որոնք կը ձգտին ժամանակը չանցողելու, իրենց բարի տրամադրութիւններով: Երանի թէ միշտ ամուր փարէին իրենց խոստումին:

×

ԱԶԳԱՍԻՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Նոյնպէս առջի օր Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, քուէից մեծամասնութեամբ տասը հոգիէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որոնք պիտի աշխատին համախմբելու Պալըգլըի գերեզմանատան Հայ նահատակներու հողակոյտը չքեղ մահարձանով մը պճնազարդելու: Յանձնաժողովը իր դիւանը կազմեց, եւ որոշեց դիմում ընել Տեղապահ Ս. Հօր յատուկ արտօնութիւն մը խնդրելու համար: Հարկ չկայ աւելցնելու թէ ժողովուրդին բոլոր անհատներն ալ գնահատելով գաղափարին բարձրութիւնը, առատաձեռնութեամբ պիտի տան իրենց սրտաբուխ նուէրները

×

Կիրակի օր Սամաթիոյ եկեղեցւոյ ընդունելութեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Թաղեցւոց միթինկը: Ներկայ էին բաւական թուով ծնողքներ եւ Թաղեցիներ, ունկնդրելու իրենց ուսեալ երիտասարդութիւնը ամբողջովին: Հոն պարզուեցաւ խնդիրը թէ գումարման նպատակն է միայն Թաղին երկսեռ վարժարանաց անկեալ վիճակին ընդհանուր վերջ տալ: Ոմանք դիտել տուին թէ հարկ է օրինաւոր Թաղ. Խորհրդոյ կազմութեան սպասել, Արիկեան էֆ. դիտել տուաւ թէ, քանի որ Թաղ. Խորհուրդը ձեռնթափ եղած է, ու մինչեւ իսկ ծանուցում դրած է թէ մինչ ցնոր ընտրութիւն՝ չի պիտի բացուի վարժարանը, թէ այս խորհրդոյն վերջնական ընտրութիւնը եւ պաշտօնի ձեռնարկելը կրնայ յապաղումներ կրել, պէտք է գէթ առժամապէս մարմին մը կազմել Թաղին ուսեալ դասէն եւ ժամ առաջ ձեռնարկել վարժարանին վերաբացման, մանաւանդ թէ աղքատ դասակարգէն չատ մը տղաք փողոցները կը դեգերին: Այս մասին համաձայն գտնուեցան ներկաները եւ խնդրեցին Փօզաճեան, Արիկեան, եւ Ալթիւնեան էֆէնտիներէ քանի մը ընկերներ ընտրելու եւս ստանձնել նոյն պաշտօնը, ինչ որ սիրով ընդունուեցաւ ի սէր Թաղին:

Միւս կողմէ կը հաւատանք թէ այս նիստին մէջ ո եւ է արդիւնք ձեռք չէ բերուած:

ՊԱՏՈՒՈՅ ԱՏԵԱՆ

Մանասէ էֆ. Սուլթանեան Պալըքլըի ազգ. գերեզմանատան մէջ Վահրամ էֆ. Արծրունիի կողմէ ամբաստանուած էր իբրեւ մատնիչ եւ Գէորգ էֆ. Սիմքէչեանի աքսորանաց պատճառ: Սուլթանեան եւ Արծրունի էֆ.ներու կողմէ պատուոյ ատեան մը կազմուած էր այն ամբաստանութիւնը քննելու համար:

Այս ատեանը (չաբաթ) Մայր Եկեղեցւոյ Խորհրդարանին մէջ նիստ գումարեց նոյն ատեանը եւ լսելէ վերջ Սիմքէչեան էֆ.ի յայտարարութիւնը թէ այդ ամբաստանութիւնը իր կողմէ կասկածի մը արդիւնք է եւ թէ այսօր բացարձակապէս համոզուած է Սուլթանեան էֆ.ի անմեղութեանը, լսելով նաեւ Սուլթանեան եւ Արծրունի էֆ.ներու բացատրութիւնները, համոզում գոյացուց թէ այդ ամբաստանութիւնը թիւրիմացութեան մը արդիւնքն է եւ թէ Սուլթանեան էֆ. ոչ միայն անկարող է այդ տեսակ անարգ գործ մը կատարելու, այլ նաեւ իր նկարագրով չատ բարձր կը մնայ այդ տեսակ ամբաստանութիւններէ: Կատարեալ գիտակցութեամբ եւ խղճի բոլորովին հանդարտութեամբ, ի վերահաստատումն Սուլթանեան էֆ.ի պատուոյն, կը ստորագրենք եւ կը յանձնենք հրատարակութեան:

26 Յունիս 1908

Անդամք Պատուոյ Ատեանին

Վահրամ Արծրունի, Ն. Պօղոսեան, Յ. Պագըրճեան, Խ. Խաչրէճեան, Խ. Պէրպէրեան, Մ. Քավուքճեան, Ե. Փափազեան, Մ. Սուրեան, Յ. Գեվոնեան, Հ. Խօճասարեան, Պ. Մանուկեան, Գ. Սարրաֆեան:

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՈՒՉԸ

Կեդր. Վարժարանի Խնամակալութիւնը վերջերս վարժարանին տեսուչ կարգեց Կէլիպօլուեան անուն մէկը, որուն ձեռնհասութիւնը խնդրոյ առարկայ է, եւ նոյն իսկ թերթերուն մէջ անոր մասին աննպաստ գրութիւններ տեսնուեցան, որոնցմով յայտնի կ'երեւէր թէ անիկա բոլորովին ի վիճակի չէ ազգին առաջին երկրորդական վարժարանը վարելու.

Մինչ Խնամակալութիւնը այսպէսով անել կացութեան մը մէջ կը գտնուէր ահա կ'իմանանք որ Կեդր.ի նախկին Զափագիտութեանց ուսուցիչը՝ Յակոբ էֆ. Պօյաճեան Պոլիս վերադարձած է, որուն ունեցած թէ՛ ուսումնական եւ թէ՛ վարչական կարողութիւնը ի վեր կը հանէ Իգտաիֆ:

Արդէն Յակոբ էֆ. մեր ամենէն յարգուած ուսուցիչներէն մէկն է, եւ այս պարագան կարծեմ Խնամակալութեան անդամներուն ալ ծանօթ է, հետեւաբար Պօյաճեան էֆ.ի կարողութենէն կրնայ օգտուիլ, զանիկա Վարժարանին Տնօրէն կարգելով:

Յակոբ էֆ.ի գիտութեանց եւ լեզուներու մէջ ունեցած կարողութիւնը անվիճելի է, մանաւանդ իր վարչական կարողութիւնը խիստ յարմար է ներկայ վիճակին:

Ահա Կեդրոնականի արժանաւոր Տնօրէնը:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻ ՄԸ

ՀԱՅ ԱԶԳ, ՈՉ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔ

Սթամպուլի մէջ Պ. Համամճեան նամակով մը կ'ըսէ թէ այլեւս Հայ ազգին համար պէտք չէ գործածել համայնք, հասարակութիւն communauté) բառը, որ կը գործածուի Թաղի մը կամ տեղի մը բնակչութեան համար միայն: Ասկէ զատ, անդրադառնալով Սթամպուլի անցեալ ուրբաթ օրուան թիւին մէջ գրուած «Հայ կաթոլիկ ազգին կողմէ» բառերուն վրայ, դիտել կուտայ թէ Հայ կաթոլիկ ազգ գոյութիւն չունի, այլ ՀԱՅ ԱԶԳը միայն գոյութիւն ունի:

Սթամպուլի խմբագրութիւնը չնորհակալութեամբ կ'ընդունի այս դիտողութիւնը եւ հրաւէր կը կարդայ մաքրել հին ռէժիմի բառամթերքը:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կը ձայնակցիմ այն գովելի գաղափարին, որով հրաւէր կը կարդացուի Հայ վաճառականաց պաշտօնէութեանս, մեր մասին ակումբ մը ունենալու: Արդարեւ քլիւպին օգտակարութիւնը պիտի ըլլայ սատար կանգնիլ պաշտօնակցական արդարացի իրաւանց կիրառմանը Հայ վաճառականներու կողմէ եւ պաշտօնէութեան վարկը միշտ վեր բռնել, քանի որ բաթրոններու դէմ գանգատները անպակաս են: Ուրեմն, փութանք, ո՛վ Հայ եղբայրներ. պաշտօնեայ վաճառականաց, փութանք սոյն ակումբը անյապաղ գումարելու, որուն համար կը մնայ միայն խնդրել ազնիւ նախաձեռնարկէն, անոր կեդրոնը որոշել եւ մեզ ծանուցանել Մանզումէի միջոցաւ:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՄԸ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Կեդրոնականի ամփիթատրոնին մէջ հաւաքուած քանի մը հին եւ նոր չրջանաւարտներ կը հրաւիրեն Կեդրոնականի չրջանաւարտները եւ Գ. կարգը աւարտողները ներկայ գտնուիլ չորեքչաբթի օր, 30 Յուլիս, ժամը 9ին (թրքական) «Կեդրոնականի չրջանաւարտներու միութեան» առաջին գումարման:

Օրակարգ

1. Միութեան կազմութիւնը եւ դիւանի ընտրութիւն:
2. Միութեան ծրագիրը:

Գումարումը տեղի պիտի ունենայ Ազգ. Կեդր. վարժարանի ամփիթատրոնին մէջ:

ՈՍՏԻԿԱՆԻ ՄԸ ՃԱՐՊԻԿՈՒԹԻՒՆԸ

Խմբագրութեանս գրուած նամակի մը մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

«Հին ռէժիմին պատկանող յած, կաշառակեր եւ հայատեաց պաշտօնեաներէն գամագիւղի կոմիսէր Մուսթաֆա, հասկնալով որ ալ իրեն գործ չէ մնացած, սկսած է վաճառականներէն ստորագրութիւն ժողվել, իբր թէ պարկեշտ անձնաւորութիւն մըն է, այսպէս իր գրածը ստորագրած են վաճառականներէն Նազլեան, Ասատուրեան, Խէրպէկեան, Հանէսեան, Դաղլեան եւ ուրիշներ, որոնց համար կը խնդրեմ որ թարգման կանգնիք եւ թող չառք որ այդ տեսակ հայատեաց եւ վատ անձ մը կրկին գոմիսէր ըլլալով պաշտօնի գլուխ մնայ, քանի որ իր ըրածները մանրամասն գրել կարելի չէ:»

Եթէ մեզի գրուած լուրը ճիշդ է, չատ կը ցաւինք Հայ վաճառականներուն ընթացքին վրայ եւ բացատրութիւն մը կը պահանջենք, որովհետեւ ըստ օրէնի իրենք ալ պատասխանատու կ'ըլլան, երբ մէկ սխալ երկու եւ ահա ծախեր ենք վեղծանող պաշտպանել: Ամնալով կը գրենք այս տողերը:

ՀԱՊԱ ԳԱԶԱՆ ԱԱՐՕՆԸ

Պատուական խմբագրութիւն Մանզումէի,— Բոլոր ոստիկաններուն մէջ ինչպէս չյիշենք անխիղճ եւ արիւնարբու հրէայ Աարոնը, որ քանի մը տարուան մէջ պարզ ոստիկանի աստիճանէն կըրցաւ անմիջապէս սէր քոմսարութեան աստիճանին բարձրանալ՝ չնորհիւ իր վայրագ անիրաւութիւններուն եւ բրած վատ լրտեսութիւններուն: Յիշեալ գազանը ժողովուրդը կեղեքելով, անոնց քսակէն հացը խլելով կրցաւ չատ քիչ ժամանակամիջոցի մը մէջ չորս տուն չինել: Ինչ եռանդուն երիտասարդներ, դեռ կամքով լեցուն, ինչ ազնիւ նկարագիրներ իրեն ձեռքով բանտերու խաւարակուռ անկիւններուն մէջ մաշեցան, անոնց վրէժխնդիր ոսկորները միշտ կենդանի պիտի մնան եւ արդարութիւն պահանջեն: Եղբայրութեան, սիրոյ եւ հաւասարութեան հաւատքին եղող ամէն ձեռնարկ չատ չուտ կը խափանուէին անոր ձեռքին տակ եւ Պալաթ աւերակ դարձաւ անոր որով: Ան՝ չորթեց, կողոպտեց, գողցաւ իրեն համար, իրաւունքը կոխոտեց իր անձնական չահուն համար: Հիմա, որ չնորհիւ Սահմանադրութեան եւ հաւասարութեան դրօշակները կը ծածանին, ամբողջ Թաղեցիները ցնծալ աւելնարու հրեայէն, Աարոն ըսուած ճիւաղին դատուիլը եւ պատժուիլը կը խնդրեն:

Պալաթ Մ. ԷՅՈՒՊԼԵԱՆ

Ծ. Խ.—Աարոն պաշտօնանկ եղած է, ինչպէս այսօրուան պաշտօնականներուն մէջ կը տեսնուի:

ԳԱՐԱՄՈՒՍԱԼԻ Եալաք տերէի գիւղին Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին Տ. Նշան քահանան, Պոլիս եկած է Տեղապահ Ս. Հօր ներկայանալու եւ բողոքելու սիւմեոնար Մըստաֆա անուն անօրէն անձի մը դէմ, որ ասկէ 10 տարի առաջ անիրաւաբար գրաւած է գիւղացիներուն արդար սեփականութիւնը եղող պարտէզը: Այս առթիւ տեղւոյն ազգ. պաշտօնէութեան կողմանէ մանրամասն տեղեկագիր մըն ալ պատրաստուած է, որուն մէջ կ'ըսուի թէ Օրմանեան պատրիարքին լռութիւնը գնած է յիշեալ Մըստաֆա, «փէս մը ոսկիով»:

ԲԱՆԿԱԼԹԻԻ պատերազմական (Հաշիյէ) վարժարանի ուսանողութիւնը փափաք յայտնած է մօտերս այցելել Կեդրոնական վարժարան:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Էսկիչէհիրի Ազգ. Վարժարանի համար կարող մանկավարժ ուսուցիչ մը կ'ուզուի որ կանոնաւորապէս տեղեակ ըլլայ մանկավարժական դրութեան, պէտք է նաեւ կարող ըլլայ ի հարկին դաշնակի դաս ալ աւանդել նօթայով: Նաեւ կ'ուզուի կարող եւ անուշ ձայնով երաժիշտ մը որ տեղեակ ըլլայ եկեղեցական նաեւ եւրոպական երաժշտութեան եւ նաեւ օգնական ուսուցչութեան: Գոհացուցիչ ամսական եւ կանոնաւոր վճարում: Դիմել Էսկիչէհիրի հոգաբարձութեան:

ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(11)(

ՅԱՒԻՆ ՏՈՒՆԸ

(ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ)

—Լաւ՛ վայրկեան մը, կ'ըսէ ինծի Միհրդատ, մի խօսիր, մինչեւ որ սա չուանը անցնի երթայ, իր գիշերային այցին է եկեր, անանկու թէ բանտին մէջ անկանոնութիւն կա՞յ, վա՛յ անոր որ իր ներկայութեան բերանը կը բանայ. մէկ խօսք մը՝ օրերով զնդանի դատապարտուելու պատճառ կ'ըլլայ մարդուս, և դո՛ւն գաղափար չունիս թէ ի՛նչ բան է զնդանը. ամէնը քեզի պիտի պատմեմ։

Այս զնդան բառին՝ իր դէմքը արհաւրալից կերպարանք մը ունի, այդ գեհենը ուր կ'երեւի թէ շատ մը օրեր անցուցեր է այս եղկելին, ինչքան խոր ահ ու սարսափ ազդած է իր վրայ որ անոր խօսքը ընելուն կը տեսնեմ իր դէմքին վրայ գծագրուիլը խորախորհուրդ ու ասղնտող արհաւիրքին ամբողջ վախն ու դողը։ Պատասխան չկայ իմ կողմէս. վախը որ փոխանցիկ է, անկէ ինծի ալ կ'անցնի։

Սենեակին դուռը կը բացուի մեղմիւ, և դրան առջեւ ինքն է, հսկողը, Պոլսոյ բանտերուն այդ այս համբաւաւոր Ներոնը, Բիւլուտ Հասան. սեւ վերարկու մը ամբողջ մարմինը կը ծածկէ և ոտքերը խոշոր կօշիկներու մէջ, հազիւ կ'երեւին. դէմքը, օ՛հ, սատանայի կատարեալ դէմք մը, աւօր կամարաձեւ յօնքերուն տակ իր երկու փոսը ինկած աչքերը կը փայլին դուրս ցցուած այդ ոսկորներուն խորութեան մէջ, մացառի տակ վառող երկու զոյգ կրակներու համեմատութիւն. ագիգիւ անկազապար փէսը մինչեւ ականջներուն կէսը կ'իջնայ, թոյլ տալով ցուցնել ականջներուն միւս կէսը, որ նորէն մեր՝ հասարակաց ..մահկանացուներուն ականջին կրկնապատիկն է։

—Ուխթը բոզի զաւակներ ալ աւելցան հոս, չէ՞, Հիւսէյին, կ'ըսէ խօսքը ուղղելով մեր սենեակին անկիւնը ընկողմանած իրեն հայրենակից Բիւլուտի մը, որ մեր խովուցին սեննակակեան է։

Բոզի զաւա՛կ, մէկ քանի ընկերներ ինչպէս և ես տեղէպնուս կը շարժինք, այս մարդուն վրայ նետուելու և հում հում միսը ուտելու. քովիններնիս մեզ կը քաշեն.

—Ի՞նչ ես ինչ ես, կ'ըսէ ինծի Միհրդատ, դուն դեռ չես կրած այս բանտերուն դաժան փորձառութիւնը, ի՞նչ օգուտ պոռալդ, կանչելդ. անոնք զօրաւոր են միշտ քեզմէ, դուն խաղալիք ես անոնց ձեռքը, քու կեանքիդ թելը անոնց քմահաճոյքէն կախեալ է. ի՞նչ օգուտ պոռալդ, պիտի գաս, պիտի բանաս, խարազանով պիտի ծեծեն, պաղ ջուր պիտի լեցնեն վրադ՝ որպէս զի խարազանին առթած ցաւը սաստկանայ, պիտի հիւանդանաս և մեռնիս... Ձգէ՛ ինչ կ'ուզէ թող հաչէ շունը։

Ձգե՞մ... ես որ մէկ խիստ բառ մը կլլելու վարժուած չէի. ձգե՞մ, բայց իր ըսածներն ալ որքա՞ն ճիշդ են, ի՞նչ պիտի ըլլայ վայրկեանի մը պոռթկումս, լոկ պատճառ մը որպէս զի ալ աւելի կեղեքուի ու երկարի իմ յառաջիկայ տառապանքներուս, որ ահա այս գիշերէն արդէն կը սաստկանայ։

Միխացող կանթեղին լոյսը ալ աւելի զարհուրելի կերպարանք մը կուտայ այս դէմքին որ ահա դրանն առջեւ կեցեր է, գիշատիչ գազանի մը իր որսին տիրացած ըլլալու գոհունակ ու անխիղճ հրճուանքով մը։

—Ձայն չելլէ այս սենեակին մէջ հա՛ ձեզի կ'ըսեմ, բոզի զաւակնե՛ր, կը կրկնէ խստօրէն և դուռը գոցելով կը հեռանայ։

Գիշերային լռութեան մէջ կը լսեմ իր ոտքին ձայնը որ արձագանգ կուտայ բանտի բակին քարերուն զարնուելով։

Հազիւ աչքերս գոցեր եմ և ահա քուն մը գրկեր է ամբողջ վաստակաբեկ էութիւնս, երբ ժխոր մը կ'արթննամ. երկու Թուրք գինովներ են, որոնք հազիւ քալելու կարող, գլորուելով կուգան կ'իյնան մեր վրայ, հայհոյելով ամէնէն նուիրական բաներուն։

Բանտը ամէն գիշեր տասնեակներով կ'ունենայ այս հիւրերէն, որոնք կէս գիշերին գինով վիճակի մէջ շրջուն պահակին կողմէ կը ձերբակալուին և 26 ղրշ. տասը փարա տալով կ'արձակուին։ Տասնեակներով ամէն օր կ'ըսեմ, որովհետեւ Թուրքերն ալ, զզուած իրենց կառավարութեան այս յոռի ու խստակի ընթացքէն, սկսած են ալքօլին թմբիրին տակ թաղել իրենց վրէժն ու բողոքը՝ զոր իրենց մէջ կը պահեն համդէպ այս անել ընթացքին և որու դէմ ըմբոստացում մը կախաղան կամ ծովանոյն ըլլալու ճամբուն կը տանի զիրենք անխուսափ։

Ի զուր զիրենք անդին կը հրեմ. անշարժ ինկեր մնացեր են, ալ երթալու կարողութիւն չկայ վրանին. վերջին թափով մը դէպի մէկ կողմ կը մղենք, և ահա տարածուեր են հոդ, մեր անկողնէն քիչ մը հեռու, կռնակի վրայ. տախտակին վրայ երկնցած, թաշնափետուրէ շինուած անկողնի վրայ քնացողի մը համեմատութեամբ։ Ալքօլի ահռելի հոտ մը իրենց բերնէն մինչեւ մեզի կը հասնի, ի՞նչ կրնանք ընել։ Շողիքները կը վազէ թուշերնէն վար, և ցեխը վրանին գլուխնին ամբողջովին ծածկեր, մարմիննին պարփակեր է գրեթէ խոշոր վերարկուի մը պէս։ Ի՞նչ ընել, ..ամսակրթութիւնը կեանքի այս տեսակ պարագաներուն մեծագոյն խելացութիւնը և միակ ուղին է համբերութիւն. նորէն կը դարձնեմ պատին, ձեռքովս քիթս կը գոցեմ հոտ չառնելու համար, բերանս կը բանամ և քանի մը վայրկեանէն արդէն քունը կ'առնէ զիս կը տանի...

Որքա՜ն քաղցր սառսռողի մը համար քունը. ա՛ն ամէն վշտերու բալասանն, ան սփոփարարն ու ընդարմացուցիչն է մեր ամէն ցաւերու։

Թող փակէ աչերս իմին, անիկա թող իր անուշ նիկտարը հոսեցնէ իմ յոգնած ջիղերուս, դադրած զգացումներուս վրայ։

Քու՛ն, անո՛ւշ քուն...

Է.

Հիւանդկախ լոյսի ակար ճառագայթ մը սպրդեր է սենեակէն ներս երբ աչքերս կը բանամ, ամէն մարդ արթնցեր հոս, ոմանք դուրս կ'ելլեն, ուրիշներ կը մնան։ Ամէնուն երեսին վրայ չարաւային վատառողջ գոյն մըն է տարածուեր, հիւանդներ են կարծես ամէնն ալ որանք չորսդիս կը դառնան։ Ոմանք անկողիններն կը ծալլեն, ուրիշներ անհոգ, երկնցեր են վերմակներնուն վրայ, որոնց երեսը պատառուտ ու բամպակները դուրս է թափեր, ողորմելի քուրջին երեւոյթը տալով այս ճերմակէն սեւի դարձած աղտոտ ցնցոտիներուն։

ՍԻԼՎԻԱ-ՄԱՐԻԱ
(Շարունակելի)

Եէնի Պաղչէտէ քէօյին զուրէյպար միւլքիյէ խամէծխանէսի իչուն պիր աէնէ զարֆինտա միւպաէսա օլընաճագ խաս ֆրանճէլա իլէ նամ ապլիզտէն խաս ֆրանճէլանըն պէ հէր քիլօսը իքի զրուշտա վէ նամ ապլիզին տախի պէ հէր քիլօսը Շէհր Էմանէթի թարիխի իւզէրինտէ թալէպի էօհտէսինտէ իսէ տ ֆիյաթը մէզքիւրէ հատտը լայըգընը պուլամամասընտա մէզքիւր միւտտէթը մինաղասա թահտիտ իտիլմիշ վէ չէհրը հալին եւրմիալթընճը ձուքմա երչէսի կիւնինէ զատար հէր գաչ բարա թէնզիլ իտիլիրսէ զապուլ օլունուպ հատտը լայըգընը պուլունդուղու թագտիրտէ իհալէի էվվէլիյէսինին իճրասը մուգարրէր պուլունմըշ օլտուղընտան նոգսանլարըլէ իթա իթմէք իսթէյէնլէրին եւուզտէ օն նիսպէթինտէ թէմինաթ աքչէլէրինի վէ խախուտ մուէսիր վէ մուսատտըգ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն իհամ թաթիլիյէտէն մատա հէր կիւն սաաթ օնտա զատար Մէճլիսի իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։
23 Թէմուզ 324

Էվգաֆը հիւմայունձա միւպայաասընա լիւզում կէօրիւնէն պին եւուզ աւէթ կազ թէնէքէսինին պէհէրի եէթմիշ բաատա թալիպի էօհտէսինտէ վէ չէհրը հալին եւկկերմի սէքիզինճի բազար էրթէսի կիւնինէ զատար հէր գաչ բարա թէնզիլ իտիլիրսէ զապուլ օլունուպ հատտը լայըգընը պուլըրսա թագտիրտէ իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան, նոգսանըյլա իթա իթմէք իսթէյէնլէրին եւուզտէ օն նիսպէթինտէ թէմինաթ աքչէլէրինի խախուտ մուէսիր քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյամը թաթիլիյէտէն մատա հէր կիւն սաաթ օնտա զատար մէճլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի.
Ֆի 24 Թէմուզ 324 3—1

ՎԻՆԸՐ
ՊԱՆՔ ՖԵՐԱՅՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000,000 քուրոն ամբողջովին վճարուած.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 37,300,000 քուրոն

Հաստատուած 1869ին կեդրոնատեղին՝ Վիեննա, 12 գրասենեակներ ունի այդ քաղաքին զանազան շրջանակներուն մէջ։

Մասնաճիւղեր՝ Բրակայի, Կրացի, Պ. րունի, Օսիկի, Բէչթայի, Լէմպերկի-Չերնովիչի, Քլակէնֆուրդի, Պիլզ-Պիլսայի, Բալլապատի, Բիլզէնի, Բրոդնէիցի, Ս. Բոլթէնի, Թէբլիլի, Վիլախի և Վինըր Նէօյթատի մէջ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիոյ, Քամենտօ խան աւստրիական նաւակայանի վրայ։ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ Բիւյիւք Աչըր Էֆ. Փողոց, Էլ-Քեսթիկ խան։

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ ՖԵՐԱՅՆ կը զբաղի սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւններով, մասնաւորապէս կը բանայ ընթացիկ հաշիւներ, իբրեւ աւանդ կ'ընդունի պարտաթուղթեր, փոխատուութիւններ կ'ընէ ընթացիկ հաշիւներով, պարտաթուղթեր կամ արժեթղթեր գրաւ ընդունելով կը հանէ չէքեր, վարկագիրներ, փոխ գրեր և վճարումներ կ'ընէ հեռագիրներով։ Կը գնէ կը ծախէ ամէն տեսակ պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներուն վրայ։ Կը զեղչէ, կը գանձէ կտրոններ և արժեթղթեր։ Կը գնէ և կը ծախէ փոխ գիրներ բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Կ'ընդունի տեսօրին և պայմանաժամով վճարելի պարտամուրհակներ։ Կը կատարէ սակարանական ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է

Առտուան ժամը 9½էն իրիկուան 4 Ուրբաթ օրերը 9½էն 1։

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ՆԵՐԿ
ՀԻՏՐՕՔՐՕՄԻՆ
HYDROGHROMINE

60% ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ 60%

ԱԺԱՆ, ԴԻՄԱՑԿՈՒՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՀՈՏԻ
Գործածութեան եղանակը խիստ դիւրին եւ չորնալը անմիջական
ՄԻԱԿ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ՑԱԿՈԲ ԽՍԱԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲԱՐՑ
Երկաթեղինաց վաճառատուն
Սիրքէճի թիւ 46

ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԵՒ ԱՄԵՆՈՒՍՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԼՈՆԺԻՆ

ԱՄԷՆ ԴԻՄԱՑԿՈՐԴ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԵՒ ՕՔՍԻՏԷ — ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Կ'ուզէ՞ք ճիշդ, անփոփոխ կերպով ճիշդ ժամը ունենալ, կ'ուզէ՞ք միանգամ ընդ միշտ ազատիլ աւելի կամ նուազ վիճելի յատկութիւններ ունեցող ժամացոյցներու առթած տաղտուկներէն և յուսախաբութիւններէն։ Բացարձակապէս պէտք է որ կրէք ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը, որ կէս դարէ ի վեր տարածուած է աշխարհի բոլոր հրապարակներուն վրայ, ուր անհուն հռչակ մը շահած է՝ շնորհիւ իր լուրջ և անթերի յօրինուածքին։ Ժամագործական գիտութեան կատարած ամենավերջին յառաջդիմութեանց բարձրութեան վրայ գտնուող այն ժամացոյցը ճշդութեան հրաշալիք մըն է պարզապէս։ Իր գերազանցութեամբ, իր հիանալի տեւականութեամբ, և իր ուրիշ ապացուցուած յատկութիւններով կը մթագնէ նոյն կարգի բոլոր արտադրութիւնները, որոնց մէջ հետեւաբար գերակայութիւնն անվիճելի կերպով իրեն սեպհականել կը միայ, ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու արժանացած ընդհանուր գնահատման ամէնէն պերճախօս ապացոյցները կ'ընձեռեն գիտական մարմիններ, նաւատորմերու հրամանատարներ և սպայակոյտեր, բեւեռային արշաւախումբեր, երկաթուղեաց ընկերութիւններ, եւն. եւն., որոնք ամենուրեք և ալլամերժօրէն ընդունած են Լոնժին ժամացոյցներու գործածութիւնը։ Վերջապէս կարեւոր է յաւելուլ թէ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու բարձր համբաւը նուիրագործող վարձատրութիւնք բազմաթիւ են, որոնցմէ կը բաւէ յիշել մի քանին.

ԱՆՎԷՐՍ.— Պատուոյ մեծ վկայագիր՝ 1885
ԲԱՐԻԶ.— Մեծ մրցանակ 1889
ԺԸՆԵՎ.— Արտաքոյ մրցման Անդամ ժիւրիի՝ 1896
ԲՐԻՒՍԷԼ.— Մեծ մրցանակ 1897
ԹՈՒՐԻՆ.— Արտաքոյ մրցման, Անդամ ժիւրիի՝ 1899
ԲԱՐԻԶ.— Մեծ մրցանակ 1900
ՄԻԼԱՆ.— Մեծ մրցանակ 1906
Եւն. եւն. եւն.

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՔ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՆԱԶԻՔ Ի. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲԱՅՐ
Կ. Պոլիս, Մահմուտփաշա փողոց թիւ 44-46 Մեծ-Շուկայ
Կը գտնուի բոլոր ժամացոյցի վաճառատուններուն մէջ
Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուի նաեւ ամենագեղեցիկ և ամենաընտիր մեքենաներ՝ ոսկի շղթաներու և գոհարեղինաց, ինչպէս մատանիներ, քարերու, օղեր, ապարանջաններ եւն. եւն.։ Յանձնարարութիւնք ևս կ'ընդունին։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՆՈՐ ՑԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու զետեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չահող տոմսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունհինգը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութեան ծրագրուած կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և անոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի սորեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նշանաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան սարքաւորմամբ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին՝ 1 օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ թիրաժի յատուկ երեքական կտորի բաժնուած է։ Յիշեալ կտորակտորներուն գինը մէճիտիէն 19 ղրուշի հաշուով՝ կէս տոմսակներուն գինը 72 ղրուշ է, մէկ քառորդինը 36 ղրուշ, իսկ մէկ ութերորդը 18 ղրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և կամուրջի գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 9. 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %էն 10, և 10.001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 12. Տերրորդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 Յուլիս 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և ելմտական հաշուակալութեանց Ատեանին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքայի վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդումար
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդումար
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդումար
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	300000	300000
11	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
5	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմ.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտ. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբ. սկիզբը)

Հատ	ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	500000	500000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
3275	400	110000
150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունուարի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետր. սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հմդմր.
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՄՕՑԹ — Ոսկին 100էն

Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր հազար տոմսակներուն փոխարժէքը — 50,000,00
Ժիղը — 50,000,000

ԾԱԽՔ — Ոսկին 100էն

Շահող թիւերուն համար որոշուելիք հարիւրին 75ը — 37,510,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը — 8,500,000
Պէյթէ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը — 3,990,000
50,000,000

ՏՔԹ. ՍՈԼԱՔԵԱՆ

Գիտական կատարելագործեալ մեթոտներով կը դարմանէ իրեն դիմող ամէն տեսակ հիւանդները, զոր կ'ընդունի իր բնակարանը, ամէն օր, Ֆուտ-Գափու, Չիֆթէ Կէլին։ Իսկ կիրակի օրերը՝ Բերա Բանկալթի Սիրունեան դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի։ 7—20

ԱԶԱՏ ՔՆԱՐ Աղեքսանդր Փանոսեանի այս նոր և սիրուն գիրքը հրապարակ ելաւ։ Կը բովանդակէ հայրենաշունչ ոտանաւորներ՝ օրուան պաշտօնութեան ոգւով գրուած։ Գինը 60 փարա։ Կեդրոն՝ Պոլենց գրատունը։ Կը ծախուի բոլոր գրավաճառներուն և լրագրավաճառներուն քով։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՀԱՅԿ ԷՖ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Պաղչէ Գաբու թիւ 10 Պին Պիր Ջէչիտի դիմաց ամէն օր ժամը 5էն մինչեւ 10, իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի, իսկ առաւօտուն ըստ առաջնոյն մինչեւ 5, կը դարմանէ իր Սկիւտարի բնակարանին մէջ և իրիկուններ ժամը 11էն սկսեալ։ 25—19

ՏՕՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

Կանանց եւ արանց ծննդամիզական եւ արտաքին հիւանդութեանց, ի մասնաւորի գաղղիական ու ջերմամիզական ախտերու։

Տօքթ. Ուղուրլեան որ երկար տարիներէ ի վեր Նշանաւոր հիւանդանոցներու մէջ կ'աշխատէր, այս անգամ ալ իր ընդգրկած ճիւղին մէջ ալ աւելի հմտութիւն և փորձառութիւն ստացած գիտութեան նորահնար և դիւրարայ մեթոտներու համաձայն կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։ Ըսել աւելորդ կը համարինք թէ հիւանդները իրենց առաջին այցելութենէն իսկ խիստ գոհ և յուսադրեալ պիտի մեկնին Ուղուրլեան էֆ.ի նրբագնին և հոգածու խնամքներուն շնորհիւ։ Ունի մասնաւոր դարմանատուն մը, Սիրքէճի Թրամվայ ճամբուն վրայ «Ֆեպիւս» Լուսանկարչատան մէջ։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 1—3 (Ը. Թ.) Բերա Թագսիմ Ուղուրլեան դեղարանը, իսկ ժամը 4—11 իր դարմանատունը։ Նաեւ շաբաթ և կիրակի օրերը կը գտնուի Եալովա Բաղարքեօյ օթէլը։ 20—9

Կարօտ հիւանդները միշտ ձրի։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 7ին (Ն. Տ.) Ամերիկացի ուսուցիչներուն վրայ պիտի աւելնայ ուրիշ մ՛ալ, որուն Տիկինն ևս Տ կ. Չէյմպըրսի հետ մայրական հոգածութիւն պիտի ունենան աշակերտաց վրայ։

Տր. Ռոպէրթ Չէյմպըրս որ Գերմանիոյ մէջ մասնաւոր գովեստով արժանացաւ Վարդապետ Փիլիսոփայութեան տիտղոսին, իր հօրը պիտի աջակցի իբր փոխ-Տնօրէն։ Վարժարանս ունի իր մասնաւոր բժիշկը, որ մօտէն կը հսկէ զայոց առողջական վիճակին վրայ։ Ֆրանսերէնն պարտաւորիչ ըլլալ որոշուած է։ Վարժարանիս ընթացքը 7 տարի է։ Աշակերտ մը առ նուազն 11 տարու ըլլալու է, Ա. Նախապատրաստական կարգը մտնելու համար և գոհացուցիչ քննութիւն մը անցընելու է Հայերէն պարզ և վարժ ընթերցանութեան և ուղղագրութեան և թուաբանութեան չորս գործողութիւններու մէջ։

Գիշերօթիկներու համար տարեթոշակն է 16 Օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի ատեն և կէսը Ծնունդին վճարելի անհրաժեշտ, հակառակ պարագային աշակերտը կը զրկուի դասերէն և վարժարանին մէջ չի պահուիր։ Գործնական հրահանգութեան դաս առնողներ տարեկան 1½ ոսկի վճարելու են, նաեւ իւրաքանչիւր աշակերտ վարժարան գալած օրը, Գանձապետին յանձնելու է 1 Օսմ. ոսկի գիրքի և այլ դպրոցական պիտոյից համար, աւելցածն աշակերտին կը վերադարձուի տարուն վախճանին։

Ձանքեր կըլլան հաստատութեանս կից Արհեստանոց մը և իբր սկզբնաւորութիւն ատաղձագործութեան ճիւղ մը հաստատուած է. ո՛վ որ ուզէ իր ժամանակին մէկ մասը տալ այս արհեստը սորվելու, ամսական մէկ մէճիտի յաւելուածական վճարում մը պիտի ընէ։

Յարակից Boys' Homeի մէջ սահմանափակ թուով աշակերտներ կ'ընդունուին, տարեկան 12 Օսմ. ոսկիով և հոս իրենց ընթացքն աւարտողներ, կը մտնեն վարժարանիս կրտսերագոյն կարգը։ Ծնողքներ նամակատան միջոցաւ, իրենց զաւակաց դրամ կամ ծրար ղրկել եթէ ուզեն, պէտք է ղրկեն Իզմիտ, Կարապետ էֆ. Գույումճեանի հասցէին։

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի կամ վարժարանիս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի, Կ. Պոլիս Պայպլ Հաուս, կամ Տնօրէնութեան, ի Պարտիզակ։ Անոնք որ երկաթուղիի կէս գնով կ'ուզեն երթալ, իրենց անուններն արձանագրել տալու են Գ. էֆ. Շահպազեանի՝ մինչեւ Սեպտ. 2 (Ն. Տ.). բացի Ուրբաթ և կիրակի օրերէն ժամ 7-9 (Ը. Թ.)։ 15—7

Առաջին այցելութիւնը ձրի է

ՏՕՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԽՏԱՏԻԹԵԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Ծննդական և աբրոդիւսեան գործողութիւններու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց պատռելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ Ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաեւ երկու սեռի վերաբերեալ աբրոդիւսեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն, կը գտնուի Պահճէ-Գաբու, շահաբա յանաա Հանի Պէհրի անկիւնը, թիւ 18, Մերհամեթ Եճաճ-Պիանէի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՏՕՔԹՕՐ
Պ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը և ասոնցմէ ծագում առած գժուարամիզութիւնը. իսկ Գաղղիական ախտը, փոխանակ ներսէն դեղեր տալով ստամոքսը և աղիքները խանգարելու, ըստ նոր գիւտեան լաւագոյն միջոցին դիմելով կը բուժէ։

Վերջերս Բարիզէն բերել տուած նորահնար մէկ ՄԻԿՐՈՍՔՈՊով հիւանդութեանց միքրոպները զանազանելով ըստ այնմ կը դարմանէ

ՀԻՒԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ

ամէն օր, բաց ի կիրակիէ, ժամը 3—11, Պաղչէ-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի դիմացը, սեղանաւորին վերնայարկը, թիւ 19 դարմանատան մէջ։

Կարօտ հիւանդները ձրիաբար կը դարմանէ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ